Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 233 (16456) | 1983 оной октябриин 11, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

...НАЙРАМДАЛ— ...АЛША ХҮНЭЙ ...НГИН ХҮСЭЛ

...оной бүхы ажалшад, Советскэ Союзай оло... КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, ...овно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нү... Андроповой Мэдүүлгые нэгэн дуугаар һайшаан ...бэрсэг дэлхэй дээрэ эб найрамдал, амга... байдал хангахын тула бүхы хүсэ шадалаа, ...олгоёо бүримүһэн зорюулхабди гэжэ гүн ...мэдүүлнэ. Эдэ бүгэдые һүүлэй үдэрнүүдтэ ...а ажалшадай суглаанууд, митинг болон жаг... ...отоор гэршэлжэ үгэбэ бшуу. Юуб гэхэдэ, ...үрэл партитаяа нэгэн ниитэ һанал бодолтой, ...алтай байдаг, парти болон правительствын... ...ба гадаадын политикые гүйсэд дүүрэнээр ...ошэ. Үнэхөөрөө партиин хэрэгүүд арадай хэ... ...шуу.

...лнүүдтэ уласхоорондын байдал улам орёо ...түгшүүрилтэй болонхой. Энээнэй гол шал..., США-гай болон НАТО-гай талаар тэрэнэй ...эзэрхэг түримхэй политика, дэлхэй дээрэ ...зонхилхы үүргэ хангаха, буу зэбсэг үрдилдэн, ...эзэр гаргаха, шэнэ түхэлэй, хүн зониие олоор ...г хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргаха, бусад гүрэ... байдалда убайгүй бүдүүлигээр хамааралсаха ...ай ябуулганууд нэн түрүүн болоно ха юм. ...резидент Рейган, гүрэнгөйнгөө монополис ка... ...алгаэр, ядерна дай үүдхэхэ гэһэн балмад ...а бодолоо бэелүүлхын тула элдэб янзын һэ... ...гаргана.

...нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүл... ...онсо ехэ удха шанартай до... ...ы дэлхэйн хүн түрэлтэнэй гүн сэдьхэлдэ Ком... ...ин болон Совет правительствын хандаһан ...болоно.

...коллективүүдтэ боложо байгаа суглаанууд ...эрншэд, таряашад, арадай интеллигенци тү... ...гаа болон гүрэн түрынгөө холын хараатай, ...алта политикые бүримүһэн дэмжэжэ, импе... ...хүсэнүүдэй һүйдхэлтэ ябуулгануудта гүй... ...үгэхэ, Эхэ оронойнгоо экономическа ба бэеэ ...хүсэ шадалые улам бэхижүүлхын тула ашаг ...эмхи гуримтайгаар ажаллаха байһан тухай... ...зэд.

...мнай ажалша коллективүүдтэ 2653 суглаан ...нүүд боложо, 304527 хүн тэдээндэ хабаадаа. ...675-иинь үнэн сэдьхэлһээ үгэ хэлэһэн байна. «Жилгражданстрой» трестын 4-дэхи СМУ-гай ...В. Шмаков иигэжэ мэдүүлнэ: «Нүхэр Ю. В. ...Мэдүүлгэ бүхы совет хүнүүдтэ хүсэл зориг... ...үүлнэ, һайхан үгэсээрээ тушаа этигэл найда... ...Манда дайн хэрэггүй. Шэнэ барилганууд... ...амдалай, зохёон байгуулгын шэнжэ хододоо ...Бидэ дайн дажарай болохогүйн тула үдэр... ...лэхэбди, оролдохобди». Авиационно заводой ...В. Е. Анпилогов, энэ Мэдүүлгэдэ харюу бол... ...нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые байгша оной ...болотор дүүргэхэб гэһэн шэнэ уялга абаба. ...гээ уялгануудые шэнээр хаража үзэхыень бү... ...ршэдые тэрэ уряалаа. Мүн хүдөөгэйшье ...эб найрамдалай мандахын тула хэрэгтэй бүхы ...байһан тухайгаа мэдүүлнэ. «Байгша оной баян ...гээлтэ хоролтогүйгөөр, эрхим шанартайгаар ...абабал, бидэ Эхэ оронойнгоо хүсые улам бэхи... Энэмнай империалистнуудта харюугай сохил... ...гэжэ Мухар-Шэбэрэй районой түрүү бригадын суглаан дээрэ тэмдэглэһэн байна. Хаа ...ажалша олон түмэн түрэл оронойнгоо хүсэ ша... ...бүри арьбадхаха, гурим болон журам шууд ...үүлхэ, түсэбтэ даабаринуудаа бүримүһэн дүүр... ...болон бусад хархис гүрэнүүдэй һүйдхэлтэ ...та эрид шанга харюу үгэхэ байһан тухайгаа ...ёо мэдүүлнэ.

...Холбоото Штадуудай болон бусад капи... ...дай олониитэдэ мэдээсэл тараадаг ба про... ...хэрэгсэлнүүд Соведүүдтэ эсэргүү, коммунизм... ...номнол, худал хуурмаг үгэ хуурнүүдые тараа... ...шадалаараа оролдоно. СССР-эй болон бу... ...гүрэнүүдэй эб найрамдалта олон үүсхэлнүү... ...ые үндэһэ баримтагүйгөөр, бүдүүлиг дээрэл... ...руушааха, хара бэеэ хараһан, монополис капи... ...тыһые хамгаалһан элдэб ябуулгануудые ...эн ехэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлхые ...эрмэлзэнэ. Социалис байгуулалтые үгы хэхэ ...тухайгаа ангиин дайсад һүүлэй үедэ сэхэ ...болонхой.

...орёо шанга сагта манай партиин үзэл сурта... ...ургаануудай, бүхы хэрэгсэлнүүдэй урда тон ха... ...зорилгонууд табигдана гээшэ. КПСС-эй ЦК... (1983 он) Пленум дээрэ «Эгээл тиимэһээ уласхоорондын оршомдо бэшэ, мүн орон дото... ...ы шэнжэтэй контрпропагандистска хүдэлмэ... ...эр ябуулха шухала» гээд онсолон тэмдэглэһэн ...Нэн түрүүн буржуазна үзэл бодолой ямар... ...һэ баримтагүй байһые, революци... ...гтэ дайсан харша байһые, дэлхэйн ...үүдэй аша туһада зүрюу байһые тодо элеэр ...харуулха, элдэб янзын хархис, хорото ябуул... ...харюугай шанга сохилто хэхэ зорилго табиг... Эндэ манай партиина хэблэл, радио болон ...үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэ... ...гадамал онол арганууд тон ехэ үүргэ дүүргэ... ...тодорхой хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ ...Партиина комитедүүдэй үзэл сурталай хүдэл... ...бүүд дотор буржуазна үзэл бодол болон ...тэмсэхэ асуудалнууд тодорхойгоор хараалаг... ...болоно бшуу. Хэблэлэй хуудаһануудай дээрэ, ...телевидениин дамжуулганууд соо уласхоо... ...асуудалнуудаар гүнзэгы удхатай тодо һонор ...үгтэхэ, ажалша хүнүүд өөһэдынгөө һанам... ...нуудые хэлэхэ аргатай байха ёһотой. Энэ ...хэрэгтэ эрдэмтэд ба хүтэлбэрилхы партий... ...совет хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэйгээр хабаа... ...байһаниинь эли болоно. Ажалшадай, илан... ...уулай дунда уласхоорондын байдалаар лек... ...ээрэлдеэнүүдые үнгэргэхэ ябадалай дэлисэ бо... ...шанга эрилтэ табиха, энэ хүдэлмэри эрид һай... ...саг хүрэжэ ерээ.

...истнуудай болон партиина бэшэ хүнүүдэй по... ...һуралсалда уласхоорондын байдал, КПСС-эй ...Совет гүрэнэй эб найрамдалта политика, амга... ...байдал аршалан хамгаалха талаар тэдэнэй ...үргэн ехэ ябуулганууд тухай гүнзэгыгөөр ...зэргэтэй.

...түгшүүрилтэй байдалда дэлхэйн ороод байха... ...бухэн, нэн түрүүн коммунист бүхэн, гү... ...лай ба үйлэдбэриин журам эрид шангадхаха, ...үүдтэе тон харюусалгатайгаар хандаха, түсэбтэ ...даа заатагүй дүүргэхэ, тиигэжэ түрэл оронойн... ...омическа болон социальна, мүн өөрыгөө хам... ...хүсэ шадалые улам арьбадхаха уялгатай. Тии... ...сашье үгөөрөө бэшэ, харин бодото ажалаараа ...айдалай, амгалан тайбан байдалай мандахын ...одохо, хубитаяа оруулха болоно бшуу.

...дээрэ эб найрамдалһаа үнэтэй юумэн байха... ...иие сахин хамгаалха, бэхижүүлхэ, илан ман... ...дэлхэйн ажалша хүн бүхэнэй нангин уялга.

...ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

...ДАЛДАА НАЙМААНАЙ ПРЕДПРИЯТИНУУД ...ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ ...Р-эй ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ГАБЬЯАТА ...ЭРИЛЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОГДОХО ТУХАЙ

...худалдаа наймаанай талаар габьяатай байһа... ...эе «РСФСР-эй худалдаа наймаанай габьяата хү... ...гшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

...никова Анна Михайловнада — Бурятсклес УРС-... ...агал» гэжэ кафее даагша.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь Х. НЕШКОВ.

..., 1983 оной октябриин 6.

КОММУНИСТ КОМБАЙНЁР ТҮРҮҮЛНЭ

Хорниин районой Үдын совхозой таряалан дээрэ хуряалгын хүдэлмэри түгэсхэгдэжэ байна. Энэ халуун хаһада комбайнернуудай дунда мүрысөөн иланга эршэтэйгээр дэлгэрээ. 12 комбайнерай дундаһаа коммунист Михаил Голованов түрүүлжэ гараа. Тэрэнэй жэшээгээр хүдэлһэн Владимир Скворцов, Виктор Буданов, Геннадий Охотников гэгшэд мүн лэ шалгарһан байна. Тэдэнэй хүндэдэ Ажалай алдар солын улаан тугууд полевой станда үргэгдөө.

Г. БАДМАЕВ.

ЭРШЭМТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛЖЭ, ЭМХИТЭЙГЭЭР ТҮГЭСХЭЕ!

Үнгэрһэн долоон хоногой туршада республикымнай ажахынуудта ороoһото ургамалнуудай ургаса хуряаха хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдаа гэхэ гү, али бүхыдөө 82666 гектарай таряан сабшагдажа, баал болгогдон унагаагдаһан, мүн сэхэ хадагдаһан байна. Тобшолбол, ургаса хуряалгын эхинһээ хойшо районуудай ажахынуудта хуряагдахаар хараалагдаһан таряалангай 81 процентнь баал болгогдожо унагаагдаба. Эндэ Хяагтын, Захааминай, Сэлэнгын, Хорниин районуудай механизаторнууд, комбайнернууд амжалтатайгаар ажаллаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Эдэ районуудай ургаса хуряагшад түсэбөө 90—93 процентдэ хүргэнхэй. Тиихэдэ Бэшүүрэй, Зэдын, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, районуудта таряагаа сабшажа баалнууд болгон унагааха хүдэлмэри урдынхиһаа эршэмтэйгээр ябуулагдана. Сагай уларилай таарамжагүй үедэ ажалаа бирагүйгөөр эмхидхэһэн Яруунын, Кабанскын, Түнхэнэй, Загарайн, Прибайкалиин районууд гээгдэлһээ гараагүй байһаар. Һүүлэй мэдээгээр эндэ түсэбынь оройдоол 61—65 процентдэ хүргэгдэнхэй.

Таряа хуряалгын һүүлэй долоон хоногой туршада республикымнай колхоз, совхозуудта бүхыдөө 107614 гектарай хатаһан баалнууд суглуулагдажа сохигдоо. Тиигэжэ унагаагдаһан таряалангай хахадһаа ехэнь хуряагдажа абтаа гээшэ.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин суглуулжа согсолһон мэдээнэй ёһоор, республикымнай колхоз, совхозуудта бүхыдөө 353423 гектарай таряан баал болгогдон унагаагдажа, түсэб 81 процент бэелүүлэгдээд байна. Тиихэдэ энэ хугасаа соо 234277 гектарай хатаһан баалнууд сохигдожо, сабшагдаһан таряанай 66 процентнь сүм хуряагдаа. Байгша оной октябриин 3-най мэдээгээр бүхы дээрээ 3056781 центнер орооһон суглуулагдан амбаарлагдаа. Энэ жэлдэ республикымнай ажахынууд дунда зэргээр гектарай 13 центнер таряа хуряажа абана.

Хүдөө ажахын ШЭНЖЭЛЭЛ

Сабшагдаһан таряагаа үни хэбтүүлэнгүй түргэн болзорто хуряажа абадаг түрүү ажахынууд орооһоёо гээлтэ хоролтодо оруулангүй суглуулна. Һаяын мэдээгээр Зэдын, Загарайн, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Хорниин районуудай комбайнернууд үнгэрһэн долоон хоногой туршада хатаһан баалнуудаа суглуулжа сохихо хүдэлмэреэ эрид түргэдхэһэн байна. Жэшээлбэл, байгша оной сентябриин 26-най байдалаар Хурамхаанай райондо 7376 гектарай хатаһан баалнууд суглуулагдаһан байбал, мүнөө энэнь 13874 гектарта хүргэгдэнхэй. Тиихэдэ үнгэрһэн долоон хоног соо Улаан-Үдын районой комбайнернууд 11045 гектарай, Хорниин районой ургаса хуряагшад 8691 гектарай таряа суглуулжа абаһан байна.

Орооһо таряанай баян ургаса хуряалгын эхинһээ хойшо Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй районуудай ажахынууд таряа ехээр суглуулжа амбаарлаад байнхай. Тодорхойлбол, тус районуудай механизаторнууд 440—500 шахуу мянган центнер орооһо хуряажа абанхай юм. Тэрэшэлэн эндэ Улаан-Үдын, Зэдын районууд урагшатай ябана. Бусад районууд тус бүрээ мянга гаран центнер таряа суглуулжа амбаарланхай.

Байгша ондо таряалангай ургаса илангаяа Кабанскын райондо баян. Эндэ гектар бүриһөө 17 центнер таряа хуряана. Тиихэдэ Баргажанай районой комбайнернууд гектарай 16,4 центнер, Мухар-Шэбэрэй районой механизаторнууд 16,9 центнер, Бэшүүрэй районой ургаса ургуулагшад 15,8 центнер орооһо хуряажа абаа. Бусад районуудай ажахынууд мүнөө гектарай 9,6—11 центнер таряа суглуулна. Тиимэһээ ургуулһан баян ургасаяа гээлтэ хоролтодо оруулангүй хуряажа абаха эрилтэ бүхы механизаторнуудай, комбайнернуудай урда табигдана.

Мүнөө газаа хура бороогүй наратай үдэрнүүд тогтожо, таряа хуряалгаяа түргэдхэхэдэ таарамжатай хаһа оробо. Ажахынуудай коллективүүд иимэ үдэрнүүдтэ онсо бүтээсэтэйгээр ажаллажа, хуряалгынгаа агрегат — бүхэниие һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ, таряа хуряалгаяа ойрын үдэрнүүдтэ сүм дүүргэхээр оролдохо ёһотой.

160 ТОННО ХАРТААБХА ТУШААГАА

Ториин совхозой хартаабхашад байгша ондо 50 гектарта «хоёрдохи хилээмэн» гэлсэдэг хартаабха тарижа, баян ургаса хуряаба. Энэ хүдэлмэриие хартаабхашадай звеное даагша механизатор мэргэжэлтэй Дмитрий Ахминеев эрхилээ.

Ургаса хуряаха үедэ тэрээндэ тракторист Иван Щербаков Петр Климов гэгшэд хамһалсаһан байна.

Тус звеногойхид гүрэндэ хартаабха худалдаха энэ жэлэйнгээ түсэбые нилээд үлүүлээ. Тусхайлбал, эдэнэр бэлэдхэлэй пунктда 160 тонно хартаабха тушааһан байна.

Г. МИХАЙЛОВ.

Зэдын район.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ХАМТЫН ОРОЛДОЛГО ХАБАТАЙ ДАА

Орооһото ургамалнуудайнгаа баян ургасые тон богони болзорто сүм хуряахаһаа гадна намарай паар хахалжа бэлдэхэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ оролсоһон Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозой комбайнернууд, механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ шаргал таряагаа суглуулжа амбаарлаха хүдэлмэреэ улам үргэнөөр ябуулна. Байгша ондо тус ажахын механизаторнууд бүхыдөө 5400 гектарай орооһото ургамалнуудые, 50 гектарай хартаабха хуряаха түсэбтэй юм. Тодорхойлбол, 1540 гектарай шэниисэ, 280 гектарай хара таряа, 228 гектарай ешмээн, 30 гектарай горох сабшажа, ургасыень хуряаха байна. Тиин һүүлэй дүнгөөр, эндэ 4000 гектарай таряан сабшагдажа, баал болгогдон унагаагдаа. Мянгаад гектарай таряанай баалнууд суглуулагдажа сохигдоод байнхай. Ажахыда мүнөө хуряалгын-транспортна комплекснууд эмхидхэгдэнхэй. Комплекс бүхэндэ таряа сабшажа унагааха 12, баалнуудые суглуулжа сохихо 9 комбайн һаадгүй хүдэлгэгдэнэ.

Дурсагдагша совхозой ургаса хуряагшадай хэһэн ажалай болон социалис мүрысөөнэй дүнгүүд табан хоног бүридэ нэгэ удаа согсологдоно. Һүүлэй дүнгөөр ажахы дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ дүй дүршэлтэй комбайнернууд эрхимлэжэ гараа. Жэшээлбэл, Михаил Бурлаков, Демид Калашников, Иван Рютин, Василий, Александр Калашниковууд энэ удаа дахяад урмашуулагдаһан байха юм.

— Энэ жэлэй ургаса хуряалгын хаһада манай район республика дотороо үүсхэл гаргаад байна гээшэ. Социалис мүрысөөндэ бултаниие уриһамнайшье зүб. Юуб гэхэдэ, байгша ондо орооһо таряанай гараса яһала һайн. Бүри һаяхана оройдоол 30 гектарта хабтайһан горох хуряаһамнай, гектарай аяар, 20,3 центнер ургаса абтаа һэн. Одоол һайн гээшэ. Хэзээдэшье иимэ ургаса абтаагүй юм, — гэжэ совхозой ахамад агроном Виктор Мин хөөрэнэ.

Ажахын нэгэдэхи отделениин хуряалгын—транспортна комплексын механизаторнууд Модотын 600 гаран гектарай таряалангай ургаса бүхыдэнь сабшажа дүүргэхэ дүтэлөөд байнхай. Эндэхи шэниисэ сабшажа баал болгон унагааһанай һүүлээр Худайн полидо нүүжэ ошохо юм. Тэндэ 1200 шахуу гектар таряан хабтайна.

Дурсагдагша полидо комбайнернууд Демид Калашников, Иван Рютин, Иван Вострокнутов, Виктор Матвеев, Алексей Коденов, Ким Доржиев, Очир Чимитдоржиев, Владимир Немчинов, Александр Алексеев гэгшэдэй агрегадууд һаадгүй, ехэ бүтээсэтэйгээр хүдэлгэгдэнэ. Хабарһаа нааша хүдэлмэреэ хамтын подрядай гуримаар эмхидхэһэн комплексын комбайнернууд, механизаторнууд түсэбөөр уридшалан хараалагдаһан ажалаа сүм бүтээхын тула эрмэлзэнэ. Тодорхойлбол, тус коллектив ажалай 24 үдэрэй туршада 5405 гектарай һолоомо суглуулжа һүрилхэһээ гадна, 3 мянган гектарта намарай паар хахалжа бэлдэхэ даабаритай.

— Хуряалгын үедэ бүхы машина, техникээ, агрегадуудаа һаадгүй хүдэлгэхын түлөө ехэхэн оролдолго гарганабди. Тус комплексдо заһабарилгын нүүдэл мастерской бии юм. Энэ мастерскойе Александр Афанасьевич Горюнов даажа абанхай. Мүн эндэ электрогагнуурша Михаил Мартьянович Калашников ажалладаг. Ямар нэгэ агрегадай эбдэржэ зогсохотой адли нүүдэл мастерскойн слесарь-заһабарилагша тэрэ дороо хүрэжэ ерээд, дутагдалыень усадхадаг гуримтай. Мүн комбайнуудай тоһо, түлишые Иван Владимирович Дульский тракторaар поли дээрэнь асаржа хангадаг, — гэжэ совхозой профкомой түрүүлэгшэ Иван Миневич Калашников тайлбарилаа һэн.

Орооһото ургамалнуудайнгаа баян ургасые гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула комбайнернуудай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Ажалайнь дүнгүүд табан хоног бүхэндэ согсологдожо, эрхимлэһэн агрегадта дамжуулгын улаан вымпел барюулагдана. Хатаһан баалнуудые сохихо үедөө мянган центнер таряа суглуулһан агрегадай комбайнайнь бункерай урда одон зурагдадаг заншалтай.

Социалис мүрысөөнэй гуримай ёһоор ажалай 15 үдэрэй туршада 450 гектарай таряа сабшаһан агрегадта 250 түхэригэй мүнгэн шан гэхэ гү, али комбайнертань 150 түхэриг, туһалагшадань 100 түхэриг барюулагдаха байна. Тиихэдэ таряа хуряалгын үедэ ажалай 30 үдэрэй туршада 6000 центнер орооһо сохиһон агрегадта 325 түхэриг үгтэхөөр хараалагдана. Хэрбээ энэ хугасаа соо 5500 центнер орооһо суглуулбал, комбайнер туһалагшатаяа бүхыдөө 250 түхэригөөр урмашуулагдаха байна. Таряа хуряалгын үедэ онсо эрхимлэжэ, ажахын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн комбайнерто 250 түхэриг, туһалагшадань 200 түхэриг барюулагдана.

Газар элдүүрилжэ, намарай паар хахалагшадта тусгаар урмашуулга тогтоогдонхой. К-700 түхэлэй долоон трактортай бригадань агротехническэ таарамжатай һайн хаһа сагта 3 мянган гектарта намарай паар хахалжа үрдибэл, бүхыдөө 350 түхэригөөр урмашуулагдаха юм.

Ургаса хуряагшадые гүйсэд һайнаар хангаха хэмжээнүүд эндэ хараалагданхай. Социалис мүрысөөнэй табан хоногой дүнгөөр эрхимлэгшэдые урмашуулха үедэ таряа хуряагшадта худалдаа наймаанай, медицинын хүдэлмэрилэгшэд ошожо, хэрэглэмжыень хангадаг заншалтай. Комбайнернууд автолавкын наймаалагшадта хэрэгтэй эд бараа захил хэдэг байха юм. Соёлой хүдэлмэрилэгшэд сүлөө сагтань һонирхолтой концерт-наада харуулжа баясуулхаһаа гадна ханын газетэ гаргажа үгэдэг гээшэ.

Ургаса хуряагшад гурба дахинаа халуун, шанартай эдеэгээр хооллуулагдана. Тусхай нүүдэл вагон соо түхеэрэгдэһэн столоводонь тогоошод Мирослава Ивановна Кильян, Галина Александровна Хлебушкина гэгшэд ажаллана.

Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой үргэн нэлэнхы поли дээрэ баян ургасаяа сүм хуряажа абаха тэмсэл улам үргэдэжэ байнхай. Механизаторнууд, комбайнернууд хамтын подрядай гуримаар ажалладаг һэн тула бүхы хүдэлмэреэ саг болзортонь үнгэргэхые оролдоно. Тобшолбол, ургаса хуряалгын агрегадууд, мүн намарай паар хахалагшадшье бүхы машина, техникээ һаадгүйгөөр, бүтээсэтэйгээр хүдэлгэжэ, үдэр бүхэндэ нормоёо заабол үлүүлжэ шадана.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: залуу комбайнернууд Иван Рютин, Виктор Матвеев. Түрүү комбайнер Д. Калашников.
С. БАЛДУЕВАЙ фотонууд.

ИЛАГШАД ТОДОРНО

Үнгэрһэн хэдэн хоногто ургаса хуряалга дээрэ хүдэлжэ байһан комбайнернуудай дунда социалис мүрысөөн шэнэ хүсэтэйгөөр бадарба.

Энэ мүрысөөндэ дүршэлтэй комбайнернууд И. В. Тугаринов Н. М. Макин, А. Г. Петров гэгшэдэй агрегадуул түрүүлжэ ябанхай.

Ажахыда 2200 гаран гектарта ургаса амяарлан хадагдаа. Бригадануудай таряанай тоогууд дээрэ 20 гаран мянган центнер орооһон буугаа. Таряанай ехэ шиигтэй байһан дээрэһээнь эрхим шанартай үрэһэ орооһо абахын тула тэрэниие тусхай нүүдэл агрегадаар хатаажа, нойтыень 16—17 процент хүрэтэр доошолуулнабди. Энэ түхеэрэлгэнь час бүхэндэ 8 тонно таряа хатаажа гаргадаг.

Мүнөө ехэнхи таряалангай гектар бүриһөө 25—30 центнер орооһоной абтажа байһан дээрэһээ харахада, ажахыда бүхыдөө 100 мянган центнер гэхэ гү, али урид хараалагдаашаһаа 20 шахуу мянган центнерээр ехэ ургаса абтаха аргатай байна. Тиигэжэ ажахымнай республикынгаа колхоз, совхозуудта 13 мянган центнер эрхим шанартай үрэһэ таряа худалдаха түсэбөө дүүргэхэһээ гадна, үшөө 1000 центнер орооһо гүрэндэ нэмэжэ худалдаха гэжэ шиидэбэ.

Н. СОБОЛЕВ,
Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын ахамад агроном.

Улаан-Үдын район.

ЭКИПАЖУУД НИИДЭЛГЭДЭ БЭЛДЭНЭ

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ ЗВЕЗДНО ХОТО. (ТАСС). Ерэхэ жэлэй түрүүшын хахадта ниидхүүлэгдэхээр хараалагдаһан совет-индиин замбуулинай экипаж һорилго бэлэдхэлээ амжалтатайгаар үнгэргэжэ байна. Индиин летчигууд Ракеш Шарма, Равиш Мальхотра зунай амаралтада Эхэ орондоо ошожо ерээд, мүнөө Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ Космонавтнуудые бэлэдхэхэ түбтэ һуралсалаа эхилбэ.

Бэлэдхэлэй эгээл харюусалгатай шата — экипажуудай бүридэлдэ ородог космонавтнуудай һорилго эхилбэ. Летчик-космонавтнууд Ю. В. Малышев, Н. Н. Рукавишников, Индиин летчик Р. Шарма гэгшэд тэдэнэй нэгэндэнь ороно. СССР-эй летчик-космонавтнууд А. Н. Березовой, Г. М. Гречко, Индиин летчик Р. Мальхотра гэгшэд нүгөөдэ экипажай бүридэлдэ ороно. Р. Мальхотра, Р. Шарма гэгшэд замбуулинай дайда соогуур ниидэхын тула 1982 ондо Звездно хотодо һуралсажа эхилээ һэн.

Совет журналистнууд, мүн Москвада байдаг Индиин хэблэлэй түлөөлэгшэд Звездно хотодо ерэбэ. Тэдэнэр космонавтнуудтай уулзаһан, тренажернуудыень хараһан, Звездно хотын музейтэй танилсаһан байгаа. Совет космонавтнуудые бэлдэлгые хүтэлбэрилэгшэ В. А. Шаталов, Бэлэдхэлэй түбэй начальнигай орлогшо П. И. Климук ниидэлгэдэ бэлэдхэлэй ямараар ябажа байһан тухай айлшадтаа хөөрэһэн, тэдэнэй асуудалнуудта харюусаһан байха юм.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ХЭРЭГТЭ ХУБИТА

Совет театрай элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад мэдүүлгэ хэбэ. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, термоядерна дайнай һүреэтэ муухай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэһэн Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй гадаадын политикые халуунаар һайшаан дэмжэжэ байһанаа тэрээн соогоо мэдүүлнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгэ дотор энэ хараа шэглэл батаар элирхэйлэн харуулагдаа гээд документ дотор хэлэгдэнэ.

Театральна искусствын уран бэлигтэн совет хүтэлбэрилэгшын хараа бодолые бүрин хүсэдөөр дэмжэнэ. Зохеохы ажалаараа, ниитын ажал ябуулгаараа тэдэнэр социальна үнэн зүб байдалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын, коммунизмын үг зорилгонуудые бэхижүүлгэдэ саашадаашье хубитаяа оруулха юм.

(ТАСС).

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Байгша оной ноябрь һарын түрүүшын арбан хоногто ноябриин 7 болон 8-най һайндэртэ — 5 ба 6-да амаралтын үдэрнүүдэй тудалдаһан дээрэһээ олонхи предприятинууд, эмхинүүд удаа дараалан дүрбэн үдэр соо хүдэлхэгүй байна. Энээнтэй дашарамдуулан, СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1983 оной гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилготойгоор СССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтообо:

1. 1983 оной ноябриин 5-ниие хүдэлмэриин үдэр гэжэ тоолохо.

2. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай хэрэглээгүй 1983 оной ноябриин 5-най амаралтын үдэрые тэдэнэй жэл бүриин амаралтада түлбэритэйгээр нэмэжэ үгэхэ.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум албан тушаалаа хэтэрүүлһэнэйнь түлөө Кондратьков Евгений Федоровичые РСФСР-эй хүнгэн промышленностиин министрэй тушаалһаа сүлөөлбэ.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ һуралсал

ЭМХИДХЭЛЭЙ ҮНДЭР ХЭМЖЭЭНДЭ

Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхын урда тээ заводоймнай политическэ гэгээрэлэй кабинет, методическа совет бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри дүүргээ. Түрүүшын хэшээлэй темээр номууд, хэрэглэхэ бусад материалнууд, харуулан ойлгуулха зүйлнүүд, тусхай выставкэ болгогдон, эндэмнай табигдаа һэн.

Байгша ондо пропагандистнуудаймнай зэргэдэ 21 шэнэ хүн нэмэжэ ороо. Энээндэнь тон баяртайбди. Эдэ зомнай булта КПСС-эй обкомой марксизм-ленинизмын үдэшын университедэй манай заводтохи филиалда хоёр жэлэй туршада һуража, нилээд һайн бэлэдхэлтэй болоно гараһан. Юрэнхыдөө пропагандистнуудай кадрнуудые шэлэн олохо хэрэгые шухала гэжэ тоолодогди. Дайралдаһан лэ зоноо табихаархаа бэшэ, харин бүхы талаарнь һайса танилсажа, шэнжэлжэ, эрхим кандидатурануудые дэбжүүлхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ залуу мэргэжэлтые үдэшын университедтэ зуургалаад лэ, энээгээр ажалаа хизаарлангүй, хоёр жэл соо һураха үедэнь тэдээнтэй саг үргэлжын харилсаантай байдагбди. Үзэл сурталай бүхы хэмжээ ябуулганууд тэдэнэр эдэбхитэйгээр хабаадуулагдадаг. Илангаяа политическэ һуралсалтай бүри дүтэ тэдэнние танилсуулха гээшэ шухала. Ингэжэ ерээдүйн пропагандистнай [illegible] саашанхи ажалдань дүнгэлэнэ.

Байгша ондо үшөө ямар хубилалтанууд болооб гэбэл, ондо ондоо хэмжээнэй эрдэм мэдэсэтэй хүнүүд суугаа нэгэ һургуулида һураха болижо, ямаргадаа. Эрдэм һуралсалай талаар илгаатай хоёр бүлэгтэ [illegible] хүндэшье, аша үрэ багатайшье байдаг. Харин мүнөө өөһэдтөө таатай программануудые эдэнэй үзэхэ болоходо, [illegible] һонирхол дээшэлхэ зэргэтэй.

Жэшээнь, 3 цехэй инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд нэгэ һургуулида нэгэдэжэ, эрхим мэргэжэлтэй пропагандист В. Р. Урикумовай хүтэлбэри доро коммунис ёһо заншал тухай ленинскэ һургаалые шудалжа эхилээ. Тиихэдэ эдэл цехэй хүдэлмэришэд партиин политикын гол шухала асуудалнуудтай пропагандист Н. С. Молчанскаягай хүтэлбэридэг һургуулида танилсана.

Заводоймнай политическэ һуралсалда хабаадагшадай 82 процентнь коммунистнууд болоно. Тиимэ болохолоороо, эдэ һургуулинуудтамнай бэлэдхэлэйнгээ, мэдэрэлэйнгээ талаар эгээл эрхим нүхэд һуралсана бшуу.

Комсомолойшье һуралсалда горитой анхарал хандуулагдана. Цехүүдэй бүхы начальнигууд комсомолой һуралсалда пропагандистнуудаар томилогдонхой. Энэншье ойлгосотой. Үйлэдбэридэмнай жэл бүри залуу олон хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд ерэнэ ха юм. Тэдэнние ажалдань түргэнөөр дадхаажа, анхаралаар хүреэлхэ гээшэ мүн лэ шухала. Энэ талаар комсомолой һуралсалһаа олон юумэн дулдыдаха байна. Тиимэһээ тэрэнэй хүмүүжүүлхы үүргые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор цехүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые залуу комсомолшуудай һуралсалда хабаадуулба ха юм бибди.

Заводой партийна комитедэй эдэбхитэд, политическэ һуралсалай методсоведэй гэшүүд бүхы һургуулинуудта түрүүшын хэшээлнүүдэй ямараар үнгэрһэнние шалгажа, сэгнэлтэ үгөө.

Пропагандистнууд Е. П. Дятлов, П. Н. Пискунов, Н. Р. Кашмалкин, А. Б. Карпунин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг һургуулинуудта хэшээлнүүд эмхитэй һайнаар үнгэрбэ гэжэ тодороо.

Цехэй начальник М. П. Фалеевэй хүтэлбэрилдэг һургуулида гурбан цехэй хүдэлмэришэд сугларжа, партиин политикын гол шухала асуудалнуудые үзэжэ эхилбэ. Түрүүшын хэшээлэй темэ бүхы һургуули, семинарнуудта адли байгаа гээшэ ааб даа. Гэбэшье пропагандист М. Фалеев, өөрынгөө һурагшадай бэлэдхэлые хараада абан, хэшээлэйнгээ түсэбые һонирхолтойгоор бэлэдхүүлжэ шадаа. Энэ хүмнэй шудалха темээ урид тодорхойгоор соносхоод, тайлбарилжа эхилээдэ, үзэл сурталай хүдэлмэри бүхы партиин, коммунист бүхэнэй хэрэг болохо [illegible]. Юуб гэхэдэ, гансал үйлэдбэриин түсэбүүдые дүүргэлгээр бидэнэй хизаарлагдаха байгаа һаа, коммунизмые байгуулха хэрэг удаарха гэжэ пропагандист ойлгуулба.

Үйлэдбэриин аша туһа тухай үрэ һүнигүй хүдэлмэришэдтэ дабтажа байхагүйгөөр, энээнһээ мүртэй үрэ дүн гарахагүй ха юм. [illegible] «Түсэбэй дүүргэлтэ минии ажалай хубитаһаа дулдыдана байна» гэжэ ажалшан бүхэнэй ойлгохо [illegible]. Пленумэй шиидхэбэринүүд [illegible] Ю. В. Андроповой КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумдэ хэлэһэн [illegible]. Тодорхой, гүн удхатай зорилго урдаа табидаг байхадаа, [illegible] хүдэлмэрилэгшэдэй ажалынь урагшагүй байдаг бшуу. Юуб гэхэдэ, эдэмнай мүнгэнэй хойноһоо шунахаһаа бэшэ ондоо зорилго табидагүй ха юм. Иимэ хобор бодолтойшуултай тэмсэл ябуулха гээшэ үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдэй түрүүшын зорилго болоно. Тэмсээжэ хажуугаар хүнэй бодолые хүбилгаха, мэдэрэлынь баяжуулха шухала гэжэ М. П. Фалеев онсолбо. Болбосоронги бодолтой хүн мэргэжэлые бэрхээр дабажа, урдаа табиһан зорилгоёо заабол бэелүүлхэ гээшэ.

Ингэжэ пропагандистын удха түгэлдэрөөр үзэл сурталай хүдэлмэриин зорилгонуудые ойлгуулхадань, шагнагшадынь ехэтэ һонирхоһон байна. Тиихэдэ тэрэ заводоймнай ажабайдалһаа олохон жэшээнүүдые хэрэглэжэ, хөөрөөгөө бүри һонирхолтой болгожо шадаа.

Байгша ондо марксизм-ленинизмын университет дүүргэһэн В. И. Симаков эмхилэлэй мүн лэ амжалтатайгаар үнгэргөө. Энэ пропагандист түрүүшын хэшээлдээ эрхим бэлэдхэлтэй байһанаа батадхажа шадаа. Энэ болоһон хэшээлдөөндэ шагнагшадынь эдэбхитэйгээр хабаадажа, һонирхолтой асуудалнуудые табяа. Энээндэнь пропагандист дүүрэн харюунуудые үгөө гэжэ тэмдэглэлтэй.

Дуршлтэй пропагандист В. И. Баулиная хэшээлэнь урданайхидаал һайн байба. Таһалгань эрхим һайнаар бэлэдэгдээ.

Түрүүшын хэшээлэй һүүлээр заводой парткомдо политическэ һуралсалай хабаадагшадай хүнүүд сугларжа, зарим тэды үрэ дүнгүүдынь сэгсолбо. Байгша оной һуралсал заводтомнай эмхидхэлэй үндэр хэмжээндэ үнгэрхэ гэжэ эдэ тэмдэглэлгэдээ һэн.

Г. ЧЕБУНИНА,
Улаан-Үдын авиационно заводой парткабинедые даагша.

ТҮРҮҮШЫН ХЭШЭЭЛ

Партиин Түнхэнэй райкомой дэргэдэхи партийно-ажахын эдэбхитэдэй һургуулиин шэнэ жэлэй һуралсалай түрүүшын хэшээл болоо. Энэ хэшээлдэ ерэгшэдэй анхаралда «Үзэл сурталай хүдэлмэри хадаа бүхы партиин коммунист бүхэнэй хэрэг» гэһэн лекци дурадхагдаба. Энэ лекциие КПСС-эй райкомой секретарь Э. З. Васильева уншаһан байна.

КПСС-эй райкомой секретарь А. П. Цымбалюк: «Совет хүнүүдэй зохёохы үүсхэл, үнэн сэхэ мэдэрэл, журам болон эмхидхэл хадаа 1983 оной, мүн бүхы табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалта… хэ найдамтай… мүн» гэһэн асу… хэл хэбэ.

Түрүүшын … тэ КПСС-эй … Д. Ц. Шойнеев… «СССР-эй улас… дал тухай» … шад ехэ анхара… наа, олон асуу…

В. …

ЭХИНЬЭЭ ОНОБШОТОЙГО…

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин узловой партийна организацинуудта политическэ һуралсалай шэнэ жэлэй түрүүшын хэшээлнүүд «Үзэл сурталай хүдэлмэри — бүхы партиин, коммунист бүхэнэй хэрэг» гэһэн темээр үнгэрбэ. Партиин ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые партийна һургуулинуудай шагнагшадта гүн гүнзэгыгөөр ойлгуулжа, тэдэнэй ухаан бодолойнь, бүхы сэдьхэлэйнь этигэл болгохын, бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула партийна организацинууд хүсэл оролдолгоёо зорюулжа, ехэ юумэ хээ, хэжэ үргэлжэлүүлһээр.

Тиигэжэ һуралсалай шэнэ жэлэй түрүүшын хэшээлнүүд бүхы һургуулинуудтамнай һайн бэлэдхэлтэйгээр, эмхи гуримтайгаар үнгэрбэ. Партийна комитедэй бүхы гэшүүд болон тусхай томилогдоһон эдэбхитэд һургуули бүхэнэй хэшээлнүүдтэ хабаадалсажа, тэрэнэй шанарыень, һурагшадай хэр зэргэ хабаадалсаһыень шалгаһан байна.

Үнинэй, дүй дуршэл ехэтэй пропагандист Павел Васильевич Молодовой хүтэлбэрилдэг вагонно деподохи һургуулиин хэшээл һурагшадай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэрөө. Павел Васильевич үзэл сурталай болон политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин коллектив соо хэр зэргэ табигдаһан тухай шэнжэлжэ, партиин Центральна Комитедэй июниин Пленумэй шэнэ эрилтэнүүдтэй шадамар бэрхээр холбожо шадаа.

Пропагандист, сигнализациин болон хэлхеэ холбооной дистанциин начальник Виктор Николаевич Крыловой хүтэлбэрилдэг марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалдаг һургуулида бүхы һурагшадынь нэгэн доро сугларжа, хэшээлынь һонирхолтойгоор, анхарал татамаар үнгэрбэ. Пропагандист коллектив доторхи хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие үзэл сурталай шэнэ эрилтэтэй тааралдуулха, ажалай социалис журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулаа. Мүн лэ иимэ эрхэ байдалда вагонно депогой марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалдаг һургуулиин пропагандист Александр Матвеевич Ковочелов, локомотивна депогой пропагандист, ахамад инженер Борис Николаевич Хомутов, ОРС-ын партийна организациин марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури үзэдэг һургуулиин пропагандист Алексей Танхаевич Бадмаев, Улаан-Үдэ станциин ахамад инженер, пропагандист Сергей Тарасович Чмелёв болон бусад һонирхолтойгоор хэшээлнүүдээ үнгэргэжэ, шагнагшадай анхарал татажа, асуудалнуудтань харюусажа, һанал бодолыень хангама хөөрэлдөөнүүд болоһон байна.

Байгша һуралсалай жэлдэ Зүүн Сибириин түмэр замай отделениин Улаан-Үдын предприятинуудта марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха 23 һургуули, научна коммунизмын 6 һургуули хүдэлжэ эхилбэ. Эндэ 579 хүн политическэ эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлхэ. Энэ жэлдэ нёдондонойхидо орходоо өөһэдөө бэеэ даагаад, марксизм-ленинизмын теори шудалан үз… олошорһон бай… партиин 189 г… программаар по… дэм-мэдэсэеэ … гээшэ. Тэрэшэ… 77 экономическа… мунис ажалай һ… та экономическа… үндэһые шудал… дото ажал хэр… жо һураха юм. … молой һуралсал… ли хүдэлжэ зах…

Хүдэлдэггүй … коммунистнуудай… тори манай соё… да хүдэлхэнь. Ям… хэзээ болохо т… тэ дуулгаха г… донхой.

Һуралсалай … бэлдэлгын үедэ … гандистнуудай һ… хидхэгдээ һэн. КПСС-эй Улаан… комой, КПСС-эй … рожно райкомой … семинарнуудта … хабаадалсажа, … териалаар болон … заабаринуудаар. Тиихэдэ М. И. … нэрэмжэтэ локо… ногой пропаганд… дэхи партийна каб… хэлээр Пр… үдэртэ зорюулаг… лаан дээрэ дүй д… лан абалсаһан б…

Түрүүшын х… дүн узловой пар… тедэй заседани … риин 12-то зүб… дэхээр түсэблэгд…

Г. А…
Түмэр замай Ул… отделениин партийна … секретарнин

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

ҮРЭЖҮҮЛГЭ УНЖАГАЙРУУЛХАГҮЙ

Эдэ үдэрнүүдтэ Зэдын районой колхоз, совхозуудта эхэ хонидые үрэжүүлхэ харюусалгатай хүдэлмэри һүүлшынгээ шатада хүрэжэ байна. Һүүлэй мэдээгээр бүхыдөө 105183 эхэ хонин искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ гэхэ гү, али түсэб 73,5 процент болгогдоо. Энэ харюусалгатай хүдэлмэриие Ленинэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозууд, Борьёогой совхоз яһала эмхитэй һайнаар ябуулна. Эдэ дурсагдагша ажахынууд эхэ хонидоо үрэжүүлхэ шухала хаһаяа хараалһан саг соогоо эхилээд, тусхай зоотехническэ заабаряар үнгэргэжэ байнхай. Тиимэһээ мүнөө үедэ энэ кампаниин хэр зэргэ ябуулагдажа байһаарнь һонирхоо һэмди.

Эртэ үглөөгүүр газаа үшөө харанхы байхада Борьёогой совхозой эхэ хонидой отарануудаар ябабабди. Нэн түрүүн Белоозерск һууринай зүүн хойно гурбан-дүрбэн модо болохо Табхар гэжэ газарта эхэ хонидой хоёр отарада хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ хонишод Владимир Меркаленко, Лидия Алексеевна Раднаева гэгшэдэй даадаг бригаданууд түбхинэнхэй. Эдэнэр энэ хүдэлмэрее үнгэрэгшэ һарын 18-һаа эхилһэн юм. Бидэнэрэй ябаһан үдэр хоёр хонишод тус тустаа 240 эхэ хони үрэжүүлһэн гэхэ гү, али үдэртэ дунда зэргээр хорёод хони үрэжүүлһэн болоно.

— Эхэ хонид ямар шалтагаанһаа боложо, үсөөнөөр ототой болоноб, — гэжэ хонишодһоо асуухадамнай:

— Харин бидэ өөһэдөөшье мэдэнэгүйбди. Энэ жэлдэ эхэ хонид ехэл үсөөнөөр ототой болоно. Иигэжэ үрэжүүлгээ нилээд унжагайруулхамнай ха. Минии һанахада, хониднай яһала шадалтайл даа. Гансал зеленкын поли дээрэ адуулагданагүй. Бидэндэ тиимэ участогшье үгы юм. Байгша ондо отарымнай хонид хоёрдохёо хурьгалхань, нүхэр Меркаленкын бригадын эхэ хонид дүрбэдэхеэ үрэжүүлэгдэжэ байна, — гэжэ Лидия Алексеевна хэлэбэ.

Эдэнэрэй ажалладаг пункт соонь орожо харабабди. Зэр зэмсэгүүдынь хуу гуримтай, хүсэд хүрэхөөр асарагданхай. Ханань сагаадагданхай, сонхонуудтань сагаан марли үлгэгдэнхэй харагдана.

Пунктыень тойроод амяарлагдан хаалтатай хонид, хусанууд хүндөөр уухилалдан, хибэдэһээ хибэнэд.

— Мүнөө иигээд ажалаа эхилхэмнай. Урда үдэшэлэниинь бидэндэ хусын үрэһэ асаржа үгэдэг. Тиимэһээ хүдэлмэреэ шадаал һаа, эртүүр дүүргэхые оролдогшобди. Бидэнэртэ туһалагшадыешье үгөөгүй. Өөһэдынгөө хүсөөр хэжэ байнабди, — гэжэ нүхэр Раднаева мэдүүлнэ.

Тэндэһээ гараад совхозой эгээл дүршэлтэй хонишодой нэгэн Содном Сампилович Балсановай отарада ошоходомнай, ахалагша хонишон гансаараа ототой болоһон хонидоо илгажа байба. Тэрэнэй хэды сүлөөгүй ажаллажа ябаашье һаань, хажуудань дүтэлжэ, хэдэн үгэ андалдабабди.

— Энэ хүдэлмэреэ үнинэй эхилэнхэй гүт? — гэжэ асуубаб.

— Һаяхайл даа. Сентябрь һарын хори гаранаар. Мүнөө 150-аад эхэ хонин искусственна аргаар үрэжүүлэгдээд байна. Октябриин тэнгээр түгэсхэхэ аабзабди гэжэ һананаб. Энэ жэлдэ эхэ хонидоймнай шадал тэнхээнь һайн. Ототой хонидые бэдэрхэ 8 хуса асаржа үгөө һэн. Зэр зэмсэг болон элдэбын хэрэгсэлнүүд хүсэд хүрэхөөр бии. Энэ хүдэлмэриин үедэ Буряадай хүдөө ажахын институдай студентые маанарта туһалхыень асараа. Юрэдөө, совхозой мэргэжэлтэд шадаха соогоо туһална гээшэ. Гансал минии өөрымни оролдолгоһоо болохол даа,— гэбэ.

— Байгша ондо хэды хурьга абаа һэмта? Ерэхэ жэлэйнгээ зорилго тухай хэлэжэ үгыт?

— Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ «зуутанай» зэргэдэ гараа бэлэйб. Хойто жэлдэшье хонин бүриһөө хурьга абахын түлөө тэмсэхэ ушартайбди», — гэжэ ахалагша хонишон хэлэһээр лэ, хониной хойто хүлынь шүүрэжэ бариһаар ондоо хорёо руу оруулжархина.

Эндэһээ саашаа хонин ажалда түрүүшынгээ жэл хүдэлжэ ябаһан Мария Гомбоевна Аюшеевагай, түрүү хонишодой нэгэн Дарма Гармаевич Донеевэй даадаг отарануудта хүрөө һэмди. Мүн лэ эдэ бригадануудташье энэ шухала хүдэлмэри эмхитэйгээр хэгдэжэ байгаа бэлэй. Түрүүшын отарада 633 эмэ зүһагай 361-ниинь үрэжүүлэгдэнхэй, хоёрдохидонь 60 процентнь ототой болонхой байба. Нүхэр Донеев хусаһаа өөрөө үрэһыень абажа, хонидоо үрэжүүлнэ. Ахалагша хонишон ямаршье мэргэжэлтэнһээ дутахагүйгөөр бүхы технологиинь зүбөөр, тон наринаар сахин хүдэлхэ юм.

Тамасурун Найданович Мункуевай хүтэлбэрилдэг бригадада үглөөнэй юһэн саг багаар хүрэжэ ерэхэдэмнай, тэдэнэр хонидоо үрэжүүлжэ байба. Ахалагша хонишон хоёр квартиратай гэрэйнгээ нүгөө хахадтань пункт түхеэрэнхэй. Техник үрэжүүлэгшээр тэрэнэй нүхэр Бубей Самбуевна хүдэлнэ. Эдэнэртэ залуу комсомол хүбүүн Эдик Елизов хамһалсана. Тамасурун Найдановичтай уулзажа, ажал хэрэгээрнь һонирхобобди.

— Манай эхэ хонид гурбадахи жэлээ отондо оруулагдажа байна. Бүхыдөө 580 толгой юм. Мүнөө оройдоол 231 хонин искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ. Үглөөнэй 28 толгой хони илгаабди. Хонид ехэл үсөөнөөр ототой болоно. Юун дээрэһээ гэхэдэ, бэлшээримнай газар бага. Хоёрдохёор, зелёнкын поли үгыбди. Нэгэ ондо энэ баруугаарнай таряалан байһан юм. Мүнөө хуу хахалжархинхай. Эдэ бүгэдэһөө дулдыдана ха даа. Хэды иимэ хүндэшэг байдалтайшье һаа, урдаа табиһан зорилгоёо гүйсэд бэелүүлхые оролдохобди. Байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга абажа түлжүүлээ һэмди. Ерэхэ жэлдэ энэ дүнгөө дээшэлүүлхые оролдохобди. Бидэнэрэй байдаг гэрнайшье хуушаржа үмхиршоо. Үбэлдөө ханань сэнтэшэнэ. Эдэ бүгэдые совхозой дирекци усадхаха юм ааб даа, — гэжэ тэрэ тобшохоноор хөөрөө һэн.

Һүүлээрнь Тасархайн отделениин ахалагша хонишон Владимир Батомункуевич Галсановай даадаг отарын ажалтайнь танилсабабди. Энэ отарын эхэ хонид мүнөө зургаадахи жэлээ үрэжүүлэгдэжэ байна. Ахалагша хонишон өөрөө техник-үрэжүүлэгшээр хүдэлдэг юм. Һүүлэй дүнгөөр тэдэ 358 хони үрэжүүлээ гэхэ гү, али түсэбөө хахадлаа. Пунктнь яһала һайнаар түхеэрэгдэнхэй, досоо талань сагаадагдаһан, зэр зэмсэгүүдээр, элдэбын хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангагданхай.

Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Гасарун Лубсанович Рабдаевай бригадада мүн лэ эхэ хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэри түлэгтөө оронхой. Эдэнэр харюусалгатай кампанияа сентябриин 21-һээ эхилэнхэй. Манай ябаһан үдэр эндэ бүхыдөө 348 эхэ хонин үрэжүүлэгдэһэн байба.

— Энэ жэлдэ намда элитэ классай эмэ зүһагуудые даалгажа үгэнхэй. Эндэһээ хонидоо үрэжүүлхэдээ тоо бүридхэлыень тон наринаар сахинабди. Буряадай хүдөө ажахын институдай багшанар миниин отара дээрэ туршалга хэжэ байна. Энэ шухала хүдэлмэреэ эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ байхабди. Харин хонидой байха байрань үшөө бэлэн болоодүй. Энээниие мни хэзээ хүсэндэнь оруулха юм мэдэнэгүйб. Хэрбээ үглөө, мүнөө саһан ехээр орошог даа, хайшан гэхэ яаха болоно гээшэбиб? — гэжэ ахалагша хонишон һанаагаа зобожо һуугаа һэн.

Иигэжэ тус ажахын отарануудаар ябахадаа, эндэхи хонишодой, мэргэжэлтэдэй энэ хүдэлмэриин хэды шэнээн удха шанартай байһыень мэдэржэ, хүсэд түгэс бэлдэһыень, ороондо оруулагдаха эхэ хонидоо, эмэ зүһагуудаа, үрэжүүлгэдэ хабаадуулагдаха хусануудаа эртээнһээ һайса түхеэрһыень, пунктнуудаа дулаалһыень, сагаадаһыень, зэр зэмсэгүүдээр хүсэд хүрэхөөр хангаһыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

— Байгша ондо манай совхоз 15813 эхэ хони, эмэ зүһаг үрэжүүлхэ даабаритай юм. Энэмнай 25 отара болоно. Мүнөө бүхыдөө 7 мянга шахуу хонид ороондо оруулагдаад байна. Энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ богони болзорто һайн шанартайгаар үнгэргэхын тула өөһэдтөө филиал нээнхэйбди. Эндэһээ бүхы отарануудтаа үрэһэ зөөнэбди. Хонин бүриһөө хурьга абахын тула бидэнэр тодорхой хэмжээнүүдые хараалханхайбди. Саг ошожол байна. Тиимэһээ урдахи зорилгоёо бэелүүлхын хойноһоо бүхыгөөрөө оролдохобди, — гэжэ бидэнэртэй суг ябаһан ажахын ахамад зоотехник-селекционер Виктор Антонович Васильев тараха дээрээ бидэнэртэ хэлээ һэн.

Б. ТАРБАЕВ,
Зэдын районой племпредприятиин начальник.
Д. ДОНДОКОВ,
манай тусхай корр.

БАЙГАЛАЙ БАЯЛИГЫЕ АРЬБАДХАГ…

Кабанскын районой Большереченскэ загаһанай заводой хүдэлмэрилэгшэд загаһанай 1 миллиард 150 миллион түрьһэ абаха түсэбтэй юм. Мүнөө эдэ үдэрнүүдтэ загаһанай түрьһэ абаха ажал түлэг эхилэнхэй. Эндэ И. А. Коневой бригада амжалтатайгаар хүдэлнэ. Иван Александрович Байгалай баялигые арьбадхаха хэрэгтэ бүхы наһаяа, ажалайнгаа намтарые зорюулһан хүн гэхэдэ болохо. Тэрэ гушан зургаан жэлэй туршада эндэ хүдэлнэ. Түрүүшээр Иван Александрович юрын загаһашанаар хүдэлһэн юм. Хоёр жэлэй үнгэрхэдэ, тэрэ загаһашадай бригадые толгойлдог болоһон. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо, гушан дүрбэн жэлэй туршада бригадираар ху… онһоо КПСС-эй … Александрович … ороноо хамгаал… дайнда хабаада… сагһаа хойшо д… даа таһалгаряаг… ябана. Тиигэж… туршада «Бурят… дэлэй эрхим бр… тоодо оронхой. Т… дай АССР-эй г… һашан гэһэн ху… гэдэ хүртэнхэй. … туһалагша Леон… вич Голиус … томуу ла 1959 …

Үнгэрһэн … гэшүүд 400 … барижа, 950 … Тиигэжэ … сэбые 12ф … һан болоно. … дэһэн 835 … хай Никитина … далайда. … Красноярска … цида табигда…

—Омолиин … манай заводһоо … ска областиин, … АССР-эй, Новос… ласть болон Крас… заарай нуур сөөр… бигдана,— гэжэ … респондентэй … «ВостНИИпроект»… дай П. Ф. До… бэ.— Братск … гэй сөөрэмүүдтэ, … областиин Эрхүү… рэнүүдтэ манай … жараахайнууд һа…

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: … реченскын загаһа…

А. ШОЙЖОЛОВ…

ВЕТЕРАНУУДТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

УРИН ХАБАРАЙ ШЭНЖ…

МАШИНА БҮТЭЭЛГЭДЭ стахановска хүдэлөөе үүсхэн эхилэгшэдэй нэгэн Социалис Ажалай Герой Иван Иванович Гудовай нэрэ аха үеын хүнүүдтэ һайн мэдээжэ юм. Москвагай Орджоникидзиин нэрэмжэтэ станок бүтээлгын заводой фрезеровщигоор хүдэлхэдөө, тэрэ тиихэ үедэ ажалай эгээл үндэр бүтээсэ түйлажа, түмэр дары түргэн отололгын эхи табяа һэн.

Мүнөө Иван Иванович 76 наһатай, гэбэшье тэрээнтэй уулзахые түхеэрхэдээ, гурбан жэлэй урда тээ И. Гудовай бэшэһэн тууҗые—улаахан гадартай […]гахан номые таг дээрэһээ абаад, иража харахадаа, бэдэрһэн юумэеэ олоо һэм: «Пенсионер» бэшэ, харин «ветеран» гэһэн үгые Белов үлүү дээрэдэ тоолодог юм. Пенсиин наһатай болоошье һаа, Белов оройдоол һарын туршада амардаг. Долоон хоногтоо нэгэл үдэр амардаг байна. Партийна бүридхэлдөө тэрэ урдынгаа заводой партийна организацида байдаг, иимэ даалгабаринуудые дүүргэдэг: нэгэдэхинь — политинформатор хоёрдохинь — комсомолые харууһандаа абанхай, гурбадахинь— заводой музейдэ ниитын экскурсовод юм».

...Болзолдоһон сагтаа Иван Иванович Гудовта ерэхэдээ, КПСС-эй ЦК-да партиин ветерануудтай һаяхан болоһон уулзалга тухай тоосоонтой газетые тэрэнэй хүдэлмэриин стол дээрэ хараа һэм. Энэ тоосооё наринаар шудалжа, олохон газартань карандашаар тэмдэглэн зураһан байгаа һэн.

Автор Гудовай герой тухайдаа хэлэһэн үгэнүүдыень дэбтэртээ буулгажа бэшэһэн байгааб. Эдэ үгэнүүдээрнь хөөрэлдөөгөө эхилбэб.

Иван Иванович уриханаар энеэбхилэн:

— Би хододоол иимэ хараа бодол баримталдаг һэм. Харин мүнөө бидэнэртэ, урдын гвардида, партиин иимэ ехээр анхаралаа хандуулхадань, тиигэнгүй яахабибди,— гэбэ.

— Иван Иванович, һүүлэй бүхы жэлнүүдтэ залуушуултай ходо ходо уулзажа байдагые етнай мэдэнэб. Тэдэнние ямараар сэгнэхэ байнабта! Танай һанахада, залуушуул таанадта, аха наһанай хүнүүдтэ, ямараар хандана гээшэб! Хэдэн үеын хүнүүдэй харилсаа холбоон тухай юрэнхы дээрэ юун гэжэ һананабта!

— Эсэгэнэр болон үхибүүдэй хоорондоо «арсалдаан» хододоо гаража байхал даа гэжэ хэлэдэг хүнүүдэй тоодо орохогүй байнаб. Бидэнэй хоорондо арсалдаан гараал юм бэзэ, гэбэшье эдэ бүгэдэ тиимэ гаргуу ехэ бэшэ. Тэдэнние би урган хүгжэлтын «арсалдаанууд» гэжэ нэрлэхэ байнаб.

Ухамай һүбэлгэн байлга, юумэ ойлгожо абаха хүсэлэн, үргэн ехэ мэдэсэ, гурим буса байдалда шүүмжэлхы ёһоор хандалга— залуушуулай олонхидто хабаатай иимэ шэнжэ шанарнуудыень һайшаадагби. Зарим ушарта иимэ шэнжэ шанарнуудайнь имагтал ажал хэрэгээр бэшэ, харин үгэ хүүрээр баталагдадаг байһаниинь халагламаар. Зарим залуушуул ниитын эдэбхитэй ажал ябуулгаһаа хулжахадаа гү, али ажабайдалһаа шадаал һаа ехэ юумэ абаха гэһэн зорилго урдаа табихадаа, өөһэдынгөө сэдьхэл бодолые, ажабайдалые хонжсоно гээшэ. Гэбэшье эдэ бүгэдын мүнөө үеын залуушуулай зан ябадалые гүйсэд элирхэйлэн харуулдаггүй байһаниинь элитэ.

Аха үеын хүнүүдтэ залуушуул һайнаар, хүндэтэйгөөр хандадаг юм гэжэ баталжа шадахаб. Гэбэшье олохон ушарта харилсаа холбоогоо таһалдуулжархидаг байһанаа ойлгохо, мэдэрхэ зэргэтэйбди. Залуу үетэниие гансал заабари зонхилолгоор һургахые оролдонгүй, тэдэнэртэй үнэн сэхэ хөөрэлдөө хэхэ тэсэбэри, шадабари бидэнэртэ, аха үеын хүнүүдтэшье, олохон ушарта дуталдадаг байна.

— Оронеймнай индустриин хүгжэлтын үе тухай, стахановска хүдэлөөнэй дэлгэрһэн тухай, өөрынгөө дүй дуршэл тухай залуушуулда хөөрэжэ үгэхэ юумэн танда ехэ байгаа ёһотой... 1935 оной сентябриин 13-да, Алексей Стахановай тогтооһон рекордһоо хойшо хоёр долоон хоногой үнгэрөөд байхада, та үдэрэйнгөө нормые 410 процентээр, удаань 1400, 4600 процентээр дүүргээ һэнта. Удаань нормоёо 9 мянган процентээр дүүргэжэ, элитэ ехэ амжалта түйлаһан байгаат. Энэтнай 90 үдэрэй нормо болоно... Эдэ тоонууд ой ухаанда орошогүй мэтээр үзэгдэнэ. Мүнөө үеын залуушуул эдэ бүгэдэндэ этигэхэ гээшэ аал! Мүнөөнэй эрхэ байдалда энэмнай бүтэшэгүй хэрэг бэшэ гү! Табяад жэлэй урда тээхи энэ дүй дуршэл мүнөөнэй залуушуулда ямар туһа хүргэжэ шадахаб!

— Этигэхэгүй тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ ушар урданьшье байһан юм. Танайда стахановецууд юундэ үсөөн бэ?— гэһэн асуудалда заводуудай нэгэнэй директорэй иигэжэ харюусаһыень мартагшагүйб: Тэдэниие оло дахин үлүүлэн дүүргэхээр хэдэн арбаад нормо үлөөхые ойлгоогүй ха юм биб.

Рекорд хадаа бүгэдэндэ эли, ойлгосотой, дура татадаг юумэн гээшэ ааб даа. Тэрэ хүнүүдэй ухаан бодолые гайхуулдаг, юрэдөө, тэрэ хүнүүдэй урма зориг бадаруулха, мүрысөөнэй халуун абьяас дэлгэрүүлхэ арга олгодог юумэн гээшэ. Теэд гансал рекорднуудые тогтоохын түлөө бэшэ, харин олоной хабаадалгатай мүрысөө дэлгэрүүлхын тула таарамжатай һайн нормонууд табигдаха ёһотой. Тиихэдэ бидэнэртэ хүшэр хүндэ һааб даа. Хаанта Россиһаа ахир түлюур юумэ уг залгамжалан абаһан байгаабди. Ушар иимэһээ бүхы юумэ шэнээр эхилхэ баатай болоо һаабзабди даа. Бүлюу һайн машинануудые хариин оронуудһаа худалдажа абадаг байгаабди. Гэбэшье зарим түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдыень шэнэлхээр байдаг һэн. Эдэ бүхы дутуу дунданууд түлөө гэм зэмые гадаадын фирмэнүүд совет хүдэлмэришэдтэ тохохые оролдодог бэлэй. Тэдэ онь һото техникые ойлгохогүй, хэрэглэжэ шадахагүй байна гэжэ хэлэхэ. Стахановска хүдэлөөн техническэ проектнүүд болон нормонуудай урда һүгэдэлгые эрид буруушаагаа һэн гэжэ мүнөө һанагшаб.

Зүгөөр бүгэдэ ниитын үүсхэл эдэбхи, түрүүшын табан жэлэй үедэ эршэтэ габшагай ажалай баяр баясхалан, хүсэндөө этигэн найдалга хадаа стахановска хүдэлөөнэй дабшуулхы гол хүсэн болоһон байгаа. Фрезеровщигоор ажаллахадаа, «Фриц Вернер» гэжэ шэнэ немецкэ станок дээрэ хүдэлжэ захалбаб. Тиихэдээ иигэжэ хэлээ һэм: «Үгы, хүндэтэ Фриц Иванович, шинии бүхы хаба шадалые туршахал байхаб!».

30 гаран онуудай манай индустриин бүхы түйлалтануудые ракетэнүүдэй замбуулинай хоёрдохи скоростеор ниидэжэ эхилһэнтэй сасуулжа шадахаб. Алексей Стаханов энэ скоростиин оньһые түрүүлэн дараа һэн. Бусад олон новаторнууд тэрэниие дэмжэбэ. Үнэхөөрөөшье, эдэмнай гансал шандааһа шангатай зон бэшэ, харин гүнзэгы бодолтой, үүсхэл эдэбхитэй хүнүүд байгаа. Тэдэнэй дүй дуршэл хэдэн үеын совет хүнүүдые баяжуулаа.

Тэрэ үеын түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд тухай, технологическа хубилалтанууд тух… ягаад оло дах… тухайдаа мүнөө … мэришэдтэ хөөрэ… шэб. Мүнөө онд… ондоо технологи… тэ табигдана бшуу… дэ, ветеранууд, тод… ническэ шиидхэбэ… хай хододоо үнэ… лэжэ шадахагүй б… гөөр үсэд нэтэрүү… тэй, али бүхы бэр… һэ түнхарихагүй … залуу үеын хүн… хэлэжэ шадахаб… скэ, экономическа … бодолой хэм … хубилгаха шухала… рядаар хүдэлхэ … новска хүдэлөө … үлүү орёо, бэрхэ… юм бэзэ?

Орджоникидзиин… тэ станок бүтээлгы… водтоо станочни… бригадир Владими… тай һаяхан тани… димир намдал адл… щик мэргэжэлтэй… жэл соо заводт… байна. Мүнөө нии… рядаар хүдэлдэг …

ХҮНҮҮДЭЙ УРМАНДА БАЯСАН...

шадые хангалгада шүдэ аргалдаг «Мобидент» гэдэг нүүдэл оньһон түхеэрэлгэ хэрэглэдэг болоо. Тэрэ түхеэрэлгээ медицинскэ тусхай автомашинада ашаад, Тамара Ивановна заха холын заямха болон отарануудта үбэл, зуншье илгангүй хүрэжэ ерэнхэйл байдаг юм. Ушар иимэһээ районой малшад тэрэниие бултадаа танидаг, тэрээн тухай магтаалай үгэнүүдые хэлэжэ байдагынь гайхалтай бэшэ.

Тамара Ивановна Цыбелова эмшэлгын хүдэлмэридөө туха сүлөөгүй ябадагшье һаа, олониитын даабари дүүргэхын түлөө бүхы сүлөө сагаа зорюулдаг байна. Эдэбхи үүсхэлтэй врач Т. И. Цыбелова хэдыхэн жэлэй саада тээ Захааминай районой арадай сүүдэй заседателяар һунгагдаһан юм. Үдэр бүриингөө ажалда тон харюусалгатайгаар хандадаг, ажалай журам наринаар сахидаг, оролдосотой бэрхэ мэргэжэлтэнь коллектив соогоо обёорогдонгүй байха аал? Удаань, 1982 ондо тэрэ арадай депутадуудай Закаменскын городской Соведэй депутадаар һунгагдаа һэн.

Тамара Ивановнада 1979 ондо нэгэдэхи категориин врач гэһэн үнэмшэлгэ үгтэһэн юм. Тиихэдэ 1981 ондо «Буряадай АССР-эй габьяата врач» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһон байна.

Тамара Ивановна бүхы үдэрнүүдээ хүн зоной дунда үнгэргэдэг. Ажалта үдэрынь үглөөгүүр эртэ эхилээд, нарата үдэрэй дүүрэтэр үргэлжэлдэг гээшэ. Тэрэ арадай депутадуудай городской Соведэй депутат байһан тула һунгагшадтайгаа саг үргэлжэ уулзажа, тэдэнэйнгээ дурадхалнуудые, гомдолнуудые шагнажа, дутуу дунданuудыень усадхахын түлөө оролдолго гаргажал ябадаг. Ушарынь гэхэдэ, һунгагшад заримдаа депутадай тэрэ дары шиидхэжэ шадахагүй асуудалнуудые табидаг ха юм. Жэшээлхэдэ, районой больницын оршон тойронхи үйлсэнүүдые асфальтаар хушаха тухай нэгэ һунгагшань дурадхаа бэлэй. Тиихэдэнь Тамара Ивановна: «Танай дурадхалые дэмжэжэл байнаб. Теэд энэ асуудал ойрын сагта шиидхэгдэхэ асуудал бэшэл ха», — гээ һэн. Үнэн дээрээ депутат энэ дуоадхалыень удаадахи сессиин болоходо, городской Соведэй депутадуудта мэдээсээ бэлэй.

Тамара Ивановна мандатна комиссиин түрүүлэгшэ байһан тула саг үргэлжэ комиссияа залан ударидажа, өөрынгөө уялгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэдэг гээшэ.

Врач-депутат Т. И. Цыбелова өөрынгөө баян дүй дүршэлые сугтаа хүдэлдэг залуушуулда дамжуулан үгэдэг, мэргэжэл шадбаряа саашадань улам дээшэлүүлхэ гэжэ эрмэлзэн оролдодог. Энэ эрмэлзэлыень иимэ нэгэ баримта гэршэлнэ. Тамара Ивановна городой бүхы библиотекэнүүдтэ ябажа, эмшэлгын шэнэ онол аргануудтухай литература шүүдэлдаг тула бүхы шэнэ юумэнүүдые мэдэһэн лэ байдаг.

Тэрэ сугтаа ажалладаг хүнүүдтээшье, өөртөөшье адли шанга эрилтэ табидаг. «Ажалай социалис журамые бэхижүүлхэ хүдэлмэриие саашадань шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тээсгэн баталан абаһан тогтоолой удха шанар тухай коллектив соогоо хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ байһаар.

Ажал хүдэлмэридөө эрхим дүнгүүдые түйладаг арадай депутат Т. И. Цыбеловагай нэрэ бусад ажалай түрүүшүүлтэй хамта районой Хүндэлэлэй самбар дээрэ бэшээтэй байдаг.

...Ажалай үдэр дүүрэжэ, намарай наран хадын саана оробо. Энэ үеэр Тамара Ивановна Соёлой байшан тээшэ гэшхэлбэ. Мүнөө тэрэ һунгагшадайнгаа урда тоосохо ёһотой. Тиихэдээ округойнгоо үни танил болоһон хүнүүдэй захяануудые яажа дүүргэдэг тухайгаа, ажабайдалай шухала бусад асуудалнууд ямараар шиидхэгдэнэб гэжэ хөөрэжэ, тэдэнэйнгээ урма зоригыень бадаруулхаяа, зоригжуулхаяа ябанал гэжэ мэдээ һэм.

Д. ЛЫГДЕНОВА,
манай штатнабэшэ корр.

Москвагай Улаан Преснидэхи комсомолой түүхын музей соо хүн зон хододоо олон байлаг. Комсомолой ойн баярай урда тээ хүнүүд илангала олоороо эндэ ерэнэ. 1968 ондо, ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн тэмдэглэгдэжэ байхада, музей нээгдэһэн юм.

— Партиин ветеран Александр Грамп музейе нээхэ үүсхэл гаргаһан юм,— гэжэ музейн мүнөөнэй директор Александр Волчков хөөрэнэ. — Тэрэ 20-ёод онуудта комсомолой Пресненскэ районно комитедэй секретаряар хүдэлһэн байгаа. Грамп нүхэдтэеэ хамта материалнуудые суглуулжа, олохон ветерануудтай бэшэг абалсажа эхилээ һэн. Музейдэ үгтэһэн гэрые районой комсомолшуудай заһабарилжа байхада, түрүүшын экспонадуудтай стенднүүд Москвагай предприятинууд болон һургуулинуудта табигдаа һэн. Тиин комсомолой ветеранууд өөһэдөө түрүүшын экскурсоводууд болоо бэлэй.

Музейн экспонадууд эгээл элдэб янзын юм. Комсомолой эдэбхи үүсхэл ба баатаршалга тухай хөөрэһэн комсомолой түрүүшын съезднүүдэй делегадуудай дурсалганууд, түрүүшын комсомолшуудай фото-зурагууд бии. Тэдэнэй нэгэндэнь Евгения Штерные харанабди. Тэрэ 15-тай байхадаа комсомолдо ороһон, 16-тайдаа партиин гэшүүн болоһон байгаа. Харин жэл үнгэрхэдэ, контрреволюцитай тэмсэдэг частьнуудай батальоной комиссараар томилогдоһон намтартай.

Граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнуудай, олохон баатарнуудай комсомолой билетүүдтэ шуһанай тэмдэг үлэнхэй. 1905 ондо Преснидэ болоһон баррикадна байлдаануудта хабаадагша, граждан дайнай суута полководец Михаил Фрунзиин хүбүүн Тимур Фрунзиин билет иимэ байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнда 19-тэй летчик баатарай үхэлөөр наһа бараа һэн. Тэрэ гансаараа зургаан фашис самолетдтой дайлалдаһан байгаа. Наһа бараһан хойнонь тэрээндэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоһон гээшэ.

Түрүүшын табан жэлнүүдэй ажалай баатарнуудай фото-зурагууд эндэ үлөөтэй. Тэдэнэй дунда Москвагай Серго Орджоникидзиин нэрэмжэтэ станок бүтээлгын заводой фрезеровщица Клава Круглушина байна. Тэрэ даабаряа 2060 процент дүүргэжэ, дэлхэй дээрэ ажалай эгээл үндэр бүтээсэ түйлаһан габьяатай. Москвагай «Фрезер» заводой олон станогууд дээрэ хүдэлдэг залуушуул баһал габшагайгаар ажалладаг һэн.

ВЛКСМ-эй 65 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

КОМСОМОЛОЙ ГАЙХАМШАГТА ТҮҮХЭ

Орон дотор пионернүүдэй түрүүшын отряд байгуулһан тухай хөөрэһэн материалнууд музейдэ бии. 1922 оной февраль һарада Улаан Преснидэ комсомолец Михаил Стрямков тэрэниие эмхидхэһэн юм. Музейн жасануудта бүхыдөө 26 мянга шахуу экспонат тоологдоно.

— Тус музейгээр хүнүүд ехээр һонирходог юм,— гэжэ Александр Волчков хэлэнэ.— Тэрэнэй нээгдэһэнһээ хойшо үнгэрһэн 15 жэлдэ 600 мянганһаа дээшэ хүн тэрэниие орожо хараһан байгаа. 78 ороной гадаадын делегацинууд тэдэнэй дунда олон байгаа. Мүнөө үедэ комсомолой 65 жэлэй ойдо бэлдэжэ, туха сүлөөгүй байнабди. Хуушан экспозицинууд нэмээгдэнэ, шэнэ стенднүүд шэмэглэгдэнэ.

Мүнөө тус музей залуушуулай политическэ, патриотическа хүмүүжүүлгын түб болонхой. Эндэ багашуулые пионернүүдтэ абадаг, комсомолой билетүүдые үгэдэг заншалтай. Өөһэдынгөө һурган хүмүүжүүлэгшэдтэй — партиин ба комсомолой ветерануудтай, граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнуудай, түрүүшын табан жэлнүүдэй баатарнуудтай, шэнэ газар ашаглагшадтай хүбүүд, басагад эндэ уулзадаг юм.

Музейдэ «Дурасхаалай албан» гурбанһаа үлүүтэй жэл соо хүдэлжэ байнхай. Ороной залуу үетэнэй байдалда болоһон шухала үйлэ хэрэгүүдые хараһан, үзэһэн хүнүүдэй дурсалгануудаар һэргээхэ гээшэ тэрэнэй зорилго болоно. «Бэдэрэлгэ» гэһэн бүлэгэй пионернүүд болон комсомолшуудай туһаламжаар шэнэ шэнэ экспонадууд— бэшэгүүд, фото-зурагууд, документнүүд музейдэ орожо байдаг юм. Хүбүүд өөһэдөө экскурси үнгэргэдэг. Музейн дэргэдэ экскурсоводуудай һургуули эмхидхэгдэнхэй. Комсомолой дээдэ һургуулида һурагшад эндэ лекцинүүдые уншадаг байна.

А. КОРЗИН,
АПН-эй корреспондент.

...ЬХЭЛДЭ ...УГДАҺАН ...ЭШЭ

...эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь Л. Ц. Цыдыпов нээгээ. Удаань тус һургуулиин директор, СССР-эй арадай гэгээрэлэй отличник, Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша Д. Г. Баяртуев «Хэжэнгын дунда һургуулиин 70 жэлэй ой» гэһэн удха түгэлдэр элидхэлээ суглараагшадай анхаралда дурадхаба.

Һүүлээрнь республикымнай партийна болон совет эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд һургуулиинхидые сэдьхэлэй халуун үгэнүүдээр амаршалаа. Тиихэдэ арадай депутадуудай Хэжэнгын районно Соведэй гүйсэдхэхы комитедэй түрүүлэгшэ Д. Р. Банзаргашеев эрхим ажалаараа шалгараһан багшанарта Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотануудые барюулба. Тэрэ тоодо тус һургуулиин дүршэлтэй багшанар Ш. Ш. Шойбонов, М. В. Хамаганова, Ц-Д. Е. Сультимов, Р. Я Тунжинова гэгшэд шагнагдаһан байна.

Удаань Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай проректор Г. А. Тармаев һургуулиин директор Д. Г. Баяртуевта «Зохёохы үүсхэлтэйгээр хүдэлһэнэй түлөө» гэһэн тэмдэг суглараагшадай халуун альга ташалган доро зүүлгэбэ. Тиин энэ һургуулида хэдэн арбаад жэлэй туршада хими зааһан Вера Никитична Баировада «СССР-эй арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо гэжэ КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь Л. Ц. Цыдыповэй соносхоходонь, альга ташалган улам шангадахадал гэнэ...

Энээнэй удаа тус коллективэй табан гэшүүдтэ ахалагша багша гэһэн нэрэ зэргэ олгогдобо гээд Хэжэнгын районой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша В. Ц. Дашинимаев мэдээсэбэ.

Гүрэн түрын шагнал хайрада хүртэһэн түрүү багшанарые суглараагшадай амаршалһанай удаа, районой ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд һургуулиинхидта баяр баясхалангай үгэнүүдээр хандажа, Хүндэлэлэй грамотануудые, үнэтэ бэлэгүүдые дамжуулба.

Һүүлээрнь энэ һургуулиие дүүргэгшэдэй амаршалгын телеграммануудуншагдаһан, һайндэртэ уригдаһан х... айлшад үгэ хэлэһэн байха юм.

Энээгээр һайндэрэй баяр ёһололой хубинь дүүрэжэ, районой соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэдэй, һургуулиин һурагшадай, багшанарай хүсөөр эмхидхэгдэһэн концерт суглараагшадта харуулагдаба.

...Уран гоёор шэмэглэгдэһэн буряад хубсаһатай дүрбэн басагадай уян нугархайгаар «Амаршалгын хатар» гүйсэдхэхэдэнь, В. Пантаевай болон Ч. Гуруевай зохёоһон «Хуһахан» гэжэ дуун ород хэлэнэй ба литературын багша Анна Цыбиковагай ирагуу һайханаар хангюурдахадань, суута киргиз уран зохёолшо Чингиз Айтматовай туужын удхаар табигдаһан «Эхын таряалан» гэһэн зүжэгһөө хэһэгые Улаан-Үдын ород драмын театрайхидай харуулхадань, зал соо альга ташалган таһалгаряагүйгөөр зэдэлжэ байгаа һэн. Хэды олон зүрхэ уяруулмаар үгэнүүд, дуунууд энэ уулзалга дээрэ зэдэлээб, эдэ бүгэдые хэдэн үгөөр хэлэжэ бараха аалши?! Теэд эрхим ажалаараа, элитэ ехэ хүнүүд болоһон һурагшадаараа холуур суурхаһан Хэжэнгын дунда һургуулиин ойн баярта зорюулагдаһан һайндэр олон тоото айлшадайнь, нютагаархидайнь ухаан сэдьхэлдэ бүхөөр хадуугдаба гэжэ һанагдаа һэн.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

Хэжэнгэ нютаг.

...АЙ МҮРДЭГШЭ ТУХАЙ ОЧЕРК

...хээ» гэһэн гаршагтай очерк һонирхолтой. Тэрэ очерк дотор Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнай үедэ Баунтын районой прокуратурын мүрдэгшын ябуулһан хүдэлмэри тухай һонирхолтойгоор хэлэгдэнэ. Холын районой ажалшад илалта түйлаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулдаг байгаа. Гэхэтэй хамта, совет хуули эбдэдэг хүнүүд дайралдадаг, тэдээнтэй шанга тэмсэл ябуулагдадаг һэн. «Улаан Шулуута» гэжэ колхозой ороһо таряа хулууһан хулгайшад тухай хэрэгые мүрдэгшын эрхилһэн тухай эндэ дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэнэ гээшэ.

Л. АЛЁНКИН.

ТАСС ХИЛЫН СААНАҺАА

Кубын нийслэл Гавана дэлхэйн олон оронуудтай агаарай холбоотой юм. Хорин жэлэй саада тээ совет лайнер түрүүшынхиеэ Гаванын портдо бууһан юм. Мүнөө Кубын нийслэлдэ совет лайнернууд 11 рейс хэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Аэрофлодой экипаж Гаванада.

ТАСС-ай фотохроника.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН 38-дахи СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн 38-дахи сесси дээрэ юрэнхы политическэ хөөрэлдөөн үргэлжэлһөөр. Делегацинуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ, ядерна дайнай аюулай хүн түрэлтэндэ тохёолдуулагдаһанһаа уламжалан, эб найрамдалые сахин хамгаалхын түлөө һанаагаа зобожо байһанаа тэдэнэр мэдүүлнэ. Бүхы түбиинүүдэй 105 ороной түлөөлэгшэд дэлхэй дээрэхи гол шухала асуудалнуудаар правительствануудайнгаа хараа бодолые найруулһан байна. Ядерна дайе зайсуулан сарахын тула, дэлхэй дээрэхи шахардуу шанга байдалые һуларуулхын тула тодорхой хэмжээнүүдые абаха шухала гэһэн эрилтэнүүд табигдана. Тиихэдэ мүнөөнэй американ захиргаанай милитарис хараа шэглэл эб найрамдал болон уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ замда шэнэ, шэнэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна.

Мүнөө үеын түгшүүрилтэ байдал, хёмороо зүришэлдөөн хадаа Холбоото Штадуудай бэелүүлдэг политикаһаа үндэһэтэй гэжэ Вьетнамай гадаадын хэрэгүүдэй министр Нгуен Ко Тхать мэдүүлбэ. Шахардуу шанга байдалые һуларуулгын политика бидэнэртэ аша туһагүй байна гэһэн тобшолол хэжэ, США тэрэниие буруу һүргэхэ, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые улам үргэдхэхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай.

Зүүн-Урда Азидахи байдал тухай хэлэхэдээ, һүүлэй 40 жэлэй хугасаа соо Индохитадай оронууд ээрхэг түримхэй ябуулгануудта нэгэнтэ бэшэ дайрагдаһан байгаа. Ушар иимэһээ бэеэ дааһан байдалыень хүндэлхэ, дотоодын хэрэгүүдтэ хамаарал сахагүй байлгада үндэһэлдэг бата эб найрамдал тогтоохо шухала гэжэ тэрэ уряалба.

Белоруссиин ССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Е. Гуринович үгэ хэлэхэдээ, мүнөө үеын политическэ байдалые гуримшуулан һайжаруулжа тэрэниие шахардуу шанга байдалые һуларуулхын, харилсаа холбооной замда гаргахын тула боломжо арга боломжонууд бии гэжэ тэмдэглээ. Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай дурадхалнууд иимэ харгы замуудые нээнэ. Ядерна дайе буруушаалга, ядерна буу зэбсэгүүдые тэрэ хэмдэнь үлөөлгэ тухай Советскэ Союзай шэнэ дурадхалнууд онсо шухала байна гэжэ министр зааба.

Арадуудта зүрюу харша эгээл һүрөөтэ муухай гэмтэ ябуулга болохо ядерна дайе буруушааһан декларациие баталан абахаар, ядерна буу зэбсэгүүдые түрүүлэн хэрэглэхэ «арга боломжын» бии байһан, юрэнхы дээрээ ядерна дай үүдхэхэ «аргатай байһан» тухай политическэ доктринануудые номнолго хадаа гэмтэ ябадал болоно гэжэ соносхохоор саг ерээ.

Мадагаскарһаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Б. Рабетафика үгэ хэлэхэдээ, уласхоорондын оршон соо «хүйтэн дайе» һэргээхэ гэһэн һэдэлгэнүүд ехэ уршаг тойбо татаха байна гэжэ мэдүүлээ. Палестин арадта үндэһэн эрхэнүүдыень бэелүүлэнгүй, Израилиин ээрхэг түримхэй хараа шэглэлээ бэелүүлжэ байһан сагта Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал гуримшуулагдахагүй байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Африка түбиин урда хубидахи байдалые гуримшуулан шиидхэхэ шухала гэжэ Лесотын делегациие толгойлогшо М. Молапо хэлэбэ.

ГДР-эй ҺАЙНДЭР

БЕРЛИН. Политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда ГДР-эй арад республикын байгуулагдаһаар 34 жэлэй ойе— национальна һайндэрөө тэмдэглэбэ.

Берлинэй ба бусад хото городуудай үйлсэ гудамжанууд, талмайнууд улаан тугуудаар, уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэһэн байгаа.

ГДР-эй арад зон амаршалгын халуун дулаан үгэнүүдээр совет хүнүүдтэ хандана. СССР болон бусад социалис оронуудтай аха дүү ёһоной эбдэршэгүй бата хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо бэхижүүлхэ хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлнэ.

Һайндэртэ зорюулагдажа, ГДР-эй Национальна арадай армиин сэрэгүүдэй парад эндэ болобо. СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф, партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд түбэй трибуна дээрэ байбад.

ПЕРУГАЙ КОММУНИСТНУУДАЙ ҺАЙНДЭР

ЛИМЭ. Перугай Коммунис парти (ПКП) хүдэлмэришэн ангиин эмхи гэжэ байгуулагдаһан байгаа. Орон дотор ниитын байгуулалтые хубилгажа, шэнэ байдал тогтоохо, Перуда социалис общество байгуулха арга олгоһон эрхэ байдал хангаха гээшэ тэрэнэй зорилго болоно гэжэ ПКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Хорхе дель Прадо Перугай Компартиин байгуулагдаһаар октябриин 7-до гүйсэһэн 55 жэлэй ойдо зорюулагдаһан пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Перугай элитэ ехэ марксист Хосе Карлос Мариатегиин үндэһэ һууриень табиһан энэ парти үнгэрһэн олон арбаад жэл соо хүшэр хүндэ зам гаталба.

НИКАРАГУАГАЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

НЬЮ-ЙОРК. «Түбэй Америкэдэхи байдал: уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдалда хоро хүргэлгэ, эб найрамдалта үүсхэлнүүд» —гэһэн шэнэ асуудал ООН-ой Генеральна Ассамлейн эндэ боложо байһан 38-дахи сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулагдахаар дурадхагдаа. Удаан саг соо хөөрэлдөө хэһэнэй һүүлээр Ассамблейн генеральна комитет иимэ шиидхэбэри абаһан байна.

Никарагуагай гадаадын хэрэгүүдэй министр М. д' Эското энэ асуудал зүблэхэ зүйлдэ оруулхые дурадхахадаа, энэ районδохи байдал бүхы дэлхэй дээрэхи хүн зоной һанааень зобооно гэжэ тэмдэглээ.

Никарагуагай үүсхэлые Гренада, Гайана, Ливи, Алжир, социалис хани нэгэдэлтэ оронууд дэмжэһэн байха юм.

Гэбэшье комитедэй заседани дээрэ США-гай түлөөлэгшэ, тэрэнэй дүтын союзнигууд— Сальвадорой, Гватемалын, Гондурасай ба бусад шуһата муухай засаг захиргаануудай делегадууд Түбэй Америкэдэхи байдалые зүбшэн хэлсэхэ гэһэн дурадхалые эрид буруушааба.

ҮДЭР БҮРИИН ОРОЛДОЛГООР

Түрэл парти болон правительствын үдэр бүриин оролдолгоор хаанта засагай үедэ сүлэлгын газар байһан Буряад оромнай түүхын богони болзор соо хүгжэлтын үргэн замда гаража, танигдахаа болитороо хубилһан байна бшуу. Урдань харанхы мунхаг байдалтай буряад араднай һургуули һудартай болоо, хүсэтэ промышленность болон хүдөө ажахые хүгжөөгөө ха юм.

Больницын материально-техническэ бааза жэлһээ жэлдэ бэхижэнэ. Һүүлэй үедэ 150 хүнэй эдеэ хоол бэлдэхэ байра, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй 60 һууритай столово, шүдэ аргалдаг поликлиникэ, 30 оротой үхибүүдэй ЛОР — отделени, гэхэ мэтэ ашаглалгада оруулагдаа.

Больница мүнөө үеын тон орёо аппаратурануудаар жэл бүри улам ехээр хангагдана. Нюдэ аргалгын ба хирургическа отделенинүүдтэ лазерна хэдэ хэдэн шэнэ түхеэрэлгэнүүд ашаглагдажа эхилбэ. Тодорхойлон хэлэбэл, жэл бүри 80 гаран шэнэ онол арга эмнэлгын хүдэлмэридэ нэбтэрүүлэгдэнэ.

Иимэ болохолоороо, манай больница хүн зондо медицинскэ тон түргэн туһаламжа үзүүлхэ, ашаг үрэтэйгөөр аргалха арга боломжотой байна бшуу.

Больницымнай дэргэдэхи поликлиникэдэ 31 ондоо үбшэ аргалдаг мэргэжэлтэд үдэр бүри 600 хүниие үзэнэ, үбшэнтэниие аргалха тушаа бэрхэ врач-мэргэжэлтэд зүбшэл заабари үгэжэл байдаг. Жэл бүри тус поликлиникэнүүдтэ хэдэн арбаад мянган хүн бэеэ үзүүлнэ гэхэ гү, али больницануудта аргалуулжа гарадаг байна.

Манай врачнууд эмхидхэлэй-методическа ехэ хүдэлмэри ябуулдаг, ябуулхашье ёһотой. Жэл бүри бидэнэр бригада бригадаараа районуудта гаража, малшад ба таряашадай бэеын элүүрые шалгадаг заншалтай болонхойбди. Тиихэдэ врач бүхэн хүдөө нютагуудта жэлдээ гурба дахин гаража, эмшэлгын ба үбшэнһөө һэргылэлгын хүдэлмэри ябуулха ёһотой гэжэ социалис уялганууд соогоо бэшэһэн гээшэбди. Эдэ социалис уялгануудай дүүргэлтэ партийна организациин ба бусад олониитын эмхинүүдэй шанга хиналта доро байдаг. Республиканска больницын врачнууд жэлдээ дунда зэргээр 300 дахин хүдөөгэй ажалшадта ошодог юм. Байгша ондо бидэнэр 24 мянган хүниие үзэжэ, үбшэеэ аргалха зүбшэл заабари үгэһэн байнабди.

СССР-эй Үндэһэн Хуулиин ёһоор, эрхэтэд бэеынгээ элүүрые түлөөһэгүйгөөр хамгаалуулха эрхэтэй ха юм. Совет хүнүүд энэ эрхээ дүүрэнээр эдлэнэ.

Капиталай оронуудта тад ондоо ха юм. Жэшээлхэдэ, аппендицит үбшэндэ операци хүүлэхын тула үбшэлһэн хүн 400 доллар түлэхэ ёһотой. Хэрбээ орёо операци хүүлэхэ гээ һаа, 1000 доллар түлэдэг. Тиихэдэ үшөө больницада хэбтэһэнэй, харууһалгада байһанай түлөө нэмэлтэ түлбэри түлэгдэдэг юм.

«Совет хуулиин һайханда зоной шарай сэлмэгхэн» гэжэ хүн зоной дунда тон зүбөөр хэлсэгдэдэг гээшэ. Энээхэн статьягаа түгэсхэхэдөө: «Эрхэ сүлөөтэ Эхэ оромнай мандыш, ажалша маяша хүнүүднай элүүр энхэ ябыт», — гэһэн юрөөл түүрээхэ дурам хүрэнэ.

А. БОРОНОЕВ,
Н. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын партийна организациин секретарь, медицинын эрдэмэй кандидат.

жэ шадаха байгаа гээшэ гүт!

— Гушаад онуудай залуушуулай ба мүнөө үеын залуушуулай хоорондохи илгаань айхабтар ехэ юм ааб даа. Бүхы түүхэдэ эгээл һургуули һудартай, ажалай эгээл ехэ дүй дүршэлтэй залуу үетэн мүнөө ажабайдалайнгаа замда гаранхай гэжэ КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Энэньшье ойлгосотой. Хэрбээ тиигээгүй гээшэ һаань, бидэ, аха үетэн, ямаршье аша үрэгүйгөөр ажаһууһан болохо ха юмбибди.

27-той хүдөөгэй хүбүүн ябахадаа, Москва ерэһэнээ һайн һанадагби. Орджоникидзиин нэрэмжэтэ станок бүтээлгын заводой соносхол уншаһанаа мартагшагүйб. Завод револьвернэ станогуудые бүтээдэг юм гэжэ уншахадаа, иигэжэ бодомжолоо һэм: һайн лэ нагануудые бүтээхэ станогуудые гаргадаг заводто хүдэлхэ юм байна. Юушье ойлгохогүй, һургуули һударгүй хүн ябааб.

Харин мүнөө, жэшээнь, Кужелевай бригадын партгрупорг токарь Владимир Паршин болон тэрэнэй үетэн техническэ дунда эрдэмтэй бшуу. Тиигээгүй һаа, программна жолоодолготой станок дээрэ хүдэлжэ шадахагүй байна.

Тиигэбэ ябабашье, гушадахи болон наядахи онуудай хүбүүд үгэеэ ойлголсожо, жэншэдгүй һайнаар хүдэлхэ байгаабди гэжэ һананаб. Юундэб гэхэдэ, бидэ нэгэ хатуужалтай, нэгэ үзэл бодолтой хүнүүд ха юмбибди.

— КПСС-эй ЦК-да партиин ветерануудтай уулзалга дээрэ һурган хүмүүжүүлгэ тухай ехээр хэлэгдээ һэн. Та, Иван Иванович, мүнөө үеын һурган хүмүүжүүлэгшын хүдэлмэридэ ямар юумэ гол шухала гэжэ тоолонобта!

— Минии һанахада, тэдэнэй арга боломжонууд, эрхэнүүд тухай залуушуулда ходо ходо хэлэдэгбди. Зүгөөр, тэдэнэй уялганууд тухай хомор дурададаг байнабди. «Залуушуулай урда бүхы харгы замууд нээгдэнхэй»,— манай общество дотор тон зүбөөр хэлэгдэдэг энэ ёһо гурим залуушуулай зарим хубида хайша хэрэгээр хандаха ябадал хүмүүжүүлнэ гэжэ һанагшаб. Хэрбээ бүхы харгы замай нээлгэтэй хадань, эдэнэй ямар нэгэн юумэндэ ушар байдалай бүтэжэ үгөөгүй һаань, айха юумэн үгы гэжэ хэлэхэ ушаршье тохёолдодог. Сэхыень хэлэбэл, зуун харгы зам бэшэ, харин дүшэн юһэн мянган юһэн зуун ерэн юһэн харгы зам бии байна. Энэ юун тухай хэлэнэбиб гэхэдэ, мэргэжэлтэдэй тоолон гаргаһанай ёһоор, мүнөө дэлхэй дээрэ табин мянган мэргэжэл тоологдоно бшуу. Хүн бүхэнэй гараха түрэхэһөө хойшо мэдээжэ мэргэжэлнүүдшье, мүн эрдэм, техникын хүгжэлтэдэ бии болоһон шэнэ мэргэжэлнүүдшье, тусхайлбал, сенситометрист, координатографист, овализаторщик болон бусад тэрэ тоодо ороно. Космонавт болон киноартистын мэргэжэлнүүдшье тэдэнэй дунда бии... Гэбэшье артистнууд болон космонавтнуудта орходоо, токарьнууд болон таряашадай хододоо олон хэрэгтэй байха байһаниинь элитэ юм ааб даа. Ажабайдалайнгаа харгы замда гараһан залуу хүнэй эдэ бүгэдые тодо һайнаар ойлгохо байһаниинь шухала. Зүгөөр эндэ ветеранууд лэ тэдээндэ туһалжа шадаха, туһалхашье ёһотой. Һурган хүмүүжүүлгэ залуушуулай мэргэжэлыень шэлүүлхэ хүдэлмэриһөө эхилхэ ёһотой гэжэ һанадагби.

Саашань юун тухай хэлэлтэйб гэхэдэ, хүдөө нютагуудһаа ерэһэн хүбүүд, басагад мүнөө илангаяа ехэ хото городуудай хүдэлмэришэн ангиие нэмэнэ гээшэ. Олохон ушарта түб хото руу ошохые хүсэбэшье, мэргэжэл тухайдаа огто бодомжолоогүй байдагынь халагламаар. Хото городто ерэхэдээ, эдэ залуу хүнүүд олохон ушарта түрэлхидэйнгөө харууһанһаа алдагдажа, ерээдүйнгөө хүдэлмэридэ гүнзэгы сэдьхэлһээ дурлажа шададаггүй байна. Иимэ байдалда зүб замһаа хадуурлшахань хүшэр бэшэл. Энэ харюусалгатай үедэнь ветеранууд-һурган хүмүүжүүлэгшэд ажалайнгаа намтарые һая эхилжэ байһан хүдэлмэришэндэ туһалхаяа дахинаа ерэхэ ёһотой.

Минии зүрхэ сэдьхэлые хүдэлгэһэн үшөө нэгэ баримта тухай хэлэхэмни. Һургуулинуудые дүүргэгшэдэй үсөөн бэшэ хубинь, илангаяа дээдэ һургуулинуудта орожо шадаагүйшүүл хүдэлхэеэ томо ехэ промышленна предприятинуудта бэшэ, херин элдэб янзын жэжэ эмхинүүдтэ, эрдэм-шэнжэлэлгын институдуудай дэргэдэхи олон тоото мастерскойнуудта хүдэлхэ дуратай байдаг. Ажал бүхэнэй шухала удха шанартай байһаниинь ойлгосотой. Гэбэшье зарим залуушуул наһанайнгаа мэргэжэлые шэлэхэдээ, заводой хатуу шанга жаяг журамтай холбоогүй, сүлөөтэйхэн ажабайдал шэлэхые хүсэдэг байна. Үйлэдбэриин ехэ түсэб үдэр бүри дүүргэхые шармайн оролдохо гээшэ бэлэхэн хэрэг бэшэ. Саашадаа эдэ залуу хүнүүдэй ажабайдалай ямараар түбхинөөшье һаань, ёһотойл хүдэлмэришэнэй хатуужал абаагүйдэнь халагладагби. Юундэб гэхэдэ, хара ажалай амта таниха гээшэ хүнэй ухаан бодолдо, ажалайнь намтарта ехэ үүргэ нүлөө үзүүлдэг байна. Эгээл эндэ ветеранууд залуушуулда туһалха ёһотой.

Техническэ мэргэжэлэй училищинуудые дүүргэгшэд лэ хүдэлмэришэн ангиин ерээдүй болохо ёһотой гэжэ тоолоноб. Али бүхы талаараа гүнзэгы эрдэм мэдэсэтэй, һайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэд эндэл бэлдэгдэдэг гээшэ. Эгээл тиимэһээ залуушуулай дунда ехэ хүдэлмэри ябуулдаг, тэдэниие һурган хүмүүжүүлдэг, энэ талаар бүхы зүрхэ сэдьхэлээ, оролдосо хэшээлээ зорюулдаг ветерануудые халуунаар дэмжэдэг байнаб.

— Фрезеровщигой ажалые оньһожоруулха, станочнигой хүдэлмэриин газарые эмхидхэхэ асуудалнуудта зорюулагдаһан хэдэн ном дайнай урда тээ бэшэһэн байгаат. «Хүдэлмэришэнэй хуби заяан» гэһэн танай ном дапаад онуудта хэблэгдэн гараа һэн. Тэрэтнай ВЦСПС болон СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной шанда хүртөө бэлэй. Дурсагдаһан «Бүхы наһан соогоо хани нүхэд» гэһэн туужа һүүлээрнь толилогдоһон байгаа. Мүнөө уран зохёолойнгоо хүдэлмэриие үргэлжэлүүлнэ гээшэ гүт!

— Ветерануудтай уулзаха үедөө Юрий Владимирович Андропов иигэжэ тэмдэглээ һэн: «Ниитын ехэ хүдэлмэридэ үетэн бүхэндэ өөрын хуби хүртэдэг гээшэ. Гансал коммунис байгуулалтын дүй дүршэл ниитэ нэгэн, таһаршагүй байна. Тэрэнэй нэгэшье үнэтэ юумые алдаха эрхэгүйбди».

Ажабайдалайнгаа удха түгэлдэр, һонирхолтой, али бүхы уулзалгануудаар элбэг баян байгаа һаань, мүнөө үеын хүнүүдһээ тэдэниие нюуха ёһогүйб гэжэ тоолоноб. «Московский рабочий» хэблэлдэ «Хадын харгы» гэһэн номни хэблэгдэн гарахаяа байна. Тэрээн дотор һурган хүмүүжүүлэгшэд тухай ехэ юумэн хэлэгдэнэ. Харин энэ ээлжээтэ зохёолни болохо юм гэжэ хэлээд, Иван Иванович дабхагар гар бэшэгээ харуулаа һэн. Тэрэ «Хабарай шэнжэ» гэжэ нэрлэгдэнхэй. Хабарай шэнжэ гээшэ юун бэ гэхэдэ, энэмнай үетэн бүхэндэ заабол мүндэлжэ түрэдэг шэнэ юумэнэй шэнжэ болоно бшуу. Тэрэ заабол илажа гарадаг гээшэ.

В. ЕВСЕЕВ
хөөрэлдөө хэбэ.

ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ҮҮРГЭНЬ ЕХЭ

В. И. Ленинэй намтар, ажабайдал халаа ургажа ябаа эдир үетэнние хүмүүжүүлгэдэ бодото үльгэр жэшээ болодог гээшэ. Хурамхаанай районой Барханай дунда һургуулиин һурагшад пионерскэ таһалгынгаа буланда агуу вождиин революционно ажал ябуулга тухай материалнуудые олоор суглуулаһхай. Ленинскэ, түүхын, литературын хэшээлнүүдэй үедэ эдэнээ хэрэглэдэг юм. В. И. Ленин тухай һайн шүлэг, зохёолнуудай, рефферадай конкурснууд соносхогдодог, поэзиин үдэшэнүүдтэ агуу вождьдо зорюулагдаһан зохёолнууд уран гоёор уншагдадаг.

Коммунистнуудһаа жэшээ абанабди — гэһэн уряа һурагшадай сэдьхэлдэ дүтэ юм. Түрүү коммунистнууд, Барханда ажаһуудаг Ленинэй орденто хүнүүд тухай хөөрэлдөөнэй удаа һурагша бүхэн өөрынгөө үүргэ, уялга тухай бодомжолжо үзэдэг бшуу. Барханай түрүүшын комсомолшуудай нэгэн, 1925 онһоо коммунист Дымбрен Бадмаевна Мандароватай уулзалга һонирхолтой байгаа. Тэрэнэй хөөрөөнһөө хамтын ажахы байгуулгын үе тухай үхибүүд тодорхой мэдэсэтэй болоо һэн. Арбадахи табан жэлэй туршада ажалдаа үндэр бүтээсэ түйлаһан, Ажалай Улаан Тугай орденто механизатор Баясхал Гармаевич Бадмаевтай һурагшад нягта харилсаа холбоотой юм.

Баунтын районой Джилиндын Адагай найман жэлэй һургуулиин аяншалгын клуб «Хэншье, юуншье мартагдаагүй», «Түрэл хизаараа шудалая» гэһэн шэглэлнүүдээр хүдэлмэреэ ябуулдаг. Үхибүүд нютагайнгаа түүхэ шудалдаг, хуушанай коммунистнуудтай, ажалай ба дайнай ветерануудтай уулзадаг. Дайшалхы Алдар Солын булан һургуулидань байгуулагданхай. Эрэлхэг зоригой хэшээл, үдэшэнүүд заншалта болонхой. Дайнай ветеранууд Егор Очирович Дамбуев, сэрэгшын Алдар Солын орденто Яков Бальжирович Буянтуев һургуулиин саг үргэлжын айлшад мүн. Хүн бүхэнэйнь намтар оронойманай түүхэтэй холбоотой. Я. Б. Буянтуев Агуу Октябриин сасуутан юм. 1946 онһоо КПСС-эй гэшүүн. 1938 ондо сэрэгэй албанда татагдажа, Алас-Дурна зүгэй Улаан Тугта нэгэдэхи армиин артиллерийскэ 133-дахи полкдо алба хэһэн юм. Полковой һургуулиин курсант байха үедөө Хасан нуур шадархи байлдаанда хабаадалсаа һэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ стрелково 80-дахи полкын бүридэлдэ дайлалдаа бэлэй. Варшава шадар дайгаа дүүргэһэн намтартай. «Дайшалхы габьяагай түлөө», «Шэн зоригой түлөө», «Германиие илаһанай түлөө» медальнууд үбсүүень шэмэглэдэг. 1946 ондо нютагаа бусажа ерээд, эвенкнүүдэй колхозой түрүүлэгшээр удаан саг соо хүдэлһэн юм.

Республикымнай бусадшье һургуулинуудай һурагшад шэнжэлгэ-бэдэрэлгын хүдэлмэри урагшатай ябуулна. Кабанскын дунда һургуулиин музей хорин жэлэй саана байгуулагдаһан юм. Багшанар Е. Ф. Панютын, В. И. Поломошиной, түүхэдэ дуратайшуулай клубай гэшүүд Людмила Русевих, Вера Гвозденская, Гена Сокольников, Гена Горбунов, Слава Перфильев гэгшэдэй элсүүлхы, эмхидхэхы шадабариин ашаар музей хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин түб болгогдоо. «Сэлэнгын-Адагай аймагтахи революционно хүдэлөөн», «Һургуулиин 120 жэлэй ой» гэһэн конференцинүүд, «И. В. Бабушкинай түрэһөөр 110 жэлэй ойн һайндэр» гэхэ мэтэ хэмжээ ябуулганууд һургуулиин музейн материалнуудта үндэһэлэгдэн үнгэргэгдэдэг юм. Мысовая станцидахи И. В. Бабушкинай нэрэмжэтэ музейн хүдэлмэрилэгшэдһөө үхибүүд методическа туһаламжа абадаг. Гэхэтэй хамта алдар габьяатанай нэрэ соло мүнхэлхөөр клуб энэ һургуулида 1981 ондо нээгдэһэн юм.

Музейн совет аяншалгын 21 отрядай хүдэлмэри урагшатай хүтэлбэрилдэг. Музейн директорээр томилогдоһон Лена Маслова, штабай түрүүлэгшэ Галина Сокольникова, экскурсоводууд Женя Човгун, Ира Попова, Сергей Седунов, Сергей Филиппов, бэшэг бэшэхэ талаар харюусалгата Света Вторушина, Галина Чащина, бэдэрэлгын хүдэлмэри эрхилдэг Женя Поломошин, Алеша Гладких гэгшэд урдаа табигдаһан зорилгонуудаа урагшатай бэелүүлнэ. ВЛКСМ-эй комитедэй зүгһөө Людмила Аверина, Ира Яковлева гэгшэд музейн советдэ оролсодог юм.

Багшанар музейн даабаринуудые дүүргэлтэдэ хабаадалсадаг. Хэд бэ гэбэл: Н. И. Округина, Г. А. Федорова, Д. Б. Мохосоева, Л. И. Поломошина болон бусад болоно. Музейн гурбан таһалгада «Һуурин тосхомнай үнгэрһэн үедэ», «Мүнөөнэй Кабанск», «Һургуулиин түүхэ», «Ленинскэ таһалга» болон бусадшье хэһэгүүд ороно.

Һурагшадай наһанай илгаае хараада абан, тусхай даабаринууд үгтэдэг. Жэшээлхэдэ, 1-дэхи классайхидта «Манай Ильич», «Шинии һурадаг һургуули», 2-дохи классайхидта «Шинии ажаһуудаг һуурин», 3-дахиин һурагшадта «Районой пионери тухай», 9—10-дахи классуудта «Хизаар нютагнай революциин үедэ» гэхэ мэтэ тематикынгаа талаар тааруу даабаринууд үгтэдэг гээшэ. Һаяхана үхибүүдтэ эгэшэ, дүү Астраханцеванууд айлшалаа һэн. Эдэнэрэй эхэ — Наталья Тихоновна Астраханцева Кабанскын райондо хамтын ажахы байгуулалсаһан, эгээл эдэбхитэйшүүлэй нэгэн байһан юм.

Түрэл нютагайнгаа түүхэ шэнжэлхээр ехэ оролдолго гаргагшадай тоодо Каменскын 2-дохи дунда һургуулиин ленинскэ таһалга эмхидхэгшэдые нэрлэмээр. Эндэ 436 экспонат тоологдоно. Ленинскэ таһалгын соведые Г. М. Шаровская хүтэлбэрилдэг. «Ленин ба Агуу Октябрь», «Ленин Разливта», «Ленин Сибирьтэ», «Ленинэй образ уран зурагта» гэһэн темэнүүдээр экскурсинууд ашатай туһатай. Совет засагай жэлнүүдтэ хизаар нютагта болоһон хубилалтанууд, Каменскын, Тимлюйн ажалай түрүүшүүл тухай, Ленинэй орденоор шагнагдаһан хүнүүд тухай һурагшад мэдэсэтэй болоно. «Минии Эхэ орон — СССР» гэһэн аяншалгын шэглэлээр һурагшад хизаар ороноо шэнжэлгын конференци, аяншалгын слёдуудые үнгэргэдэг. Һууринай коммунистнууд А. В. Зайцев, В. Е. Кожевин, И. Б. Севастьянов гэгшэд эдиршүүдтэй уулзадаг, ажабайдалайнгаа дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэдэг заншалтай. «Каменск поселогой багшанар», «Пионерскэ хүдэлөөнэй ветеранууд» гэһэн планшедууд соо хүн зониие гэгээрүүлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэһэн хүнүүд тухай бэшэгдэнхэй. Уншасатай, дүрэ зурагуудаар баян юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 186 ветеранай дайшалхы зам гэршэлһэн материалнууд хэшээлнүүдэй, сборнуудай үедэ хэрэглэгдэдэг.

Һургуулиин дэргэдэхи музейнүүдэй, ленинскэ таһалгануудай хүмүүжүүлхы үүргэ жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ.

Н. АЖЕЕВА,
эдир аяншалагшадай республиканска станциин методист.

Уласхоороі… Шэнжэ…

БОДОТО БА ХУУРМАГ ДЕ…

Мэнэ һаяхан тэмдэглэгдэһэн СССР-эй Конституциин үдэр — совет арадай түүхэдэ гайхамшагта һайндэр мүн. Гэхэтэй хамта энэ үдэр уласхоорондын календарьта тон шухала һуури эзэлнэ. 1977 оной октябриин 7-до баталан абтаһан Соведүүдэй ороной үндэһэн Хуулиие дэлхэйн арадууд мүнөө үе сагай ниитэ-политическэ айхабтар шухала документ гэжэ тон зүб сэгнэлтэ үгэнэ.

Совет шэнэ Конституциин зургаадахи ойн тэмдэглэгдээд байхада, уласхоорондын олониитэ социалис үйлэдбэриин харилсаануудай илалта, политическэ эгээл үнэн зүб ёһо гуримуудай, эрхэтэдэй эгээл үргэн эрхэ сүлөөнүүдэй илан мандалга хангаһан Агуу ехэ Октябриин үг зорилгын үргэлжэлжэ ба хүгжөөгдэжэ байһаниие харана. Социализмын түүхэтэ габьяань юуб гэхэдэ, тэрэ демократи тушаа ойлгомжые үргэдхэн баяжуулха зуураа, тэрэнэй таһаршагүй зүйлнүүдые гансал политическэ бэшэ, харин али бухы социально-экономическа эрхэнүүдые эрхэтэдтэ лаб хангаан батанһаниинь мүнөө бүгэдэндэ эли болонхой.

Социалис демократи хадаа дарлан мүлжэлгэһөө сүлөөрэлгэ ажал хэхэ эрхэ, түлөөһэгүйгөөр һураха ба медицинскэ хангалга, үтэлөөд байхадаа, мүн саг зуураар ажал хэжэ шадахаяа болёод байхадаа, материальна хангалгада хүртэлгэ, национальна асуудалые зүбөөр шиидхэлгэ болоно. Социалис демократи хадаа гүрэнэй хэрэгүүдтэ ажалшадай хабаадалгые конституционно ёһоор батадхалга болоно. Эмхидхэлэй энэ түхэл маяг обществын хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ нүлөө үзүүлдэгээрээ дэлхэйн политическэ байдалда онсо һуури эзэлдэг гээшэ. Энээниие нэн түрүүн Соведүүдтэ арадай түлөөлэгшэдэй хүдэлмэри дээрэ харуулжа болоно. Мүнөө 2,3 миллион депутадай, ниитын 30 миллион эдэбхитэдэй хүсэн Соведүүдтэ элсүүлэн хэрэглэгдэнэ. Арад зоной аша туһада Соведүүдэй алба хэхэ бодото үг зорилгонь юуб гэхэдэ, хүн зоноор һунгагдажа ба һэпгэгдэжэ байдаг ажалшадай түлөөлэгшэдһөө Соведүүд бүридхэгдэжэ, гансахан хуули гаргаха засаг ба хуулинуудые дүүргэхын түлөө хиналта гартаа абана бэшэ, харин абтаһан бухы хуулинуудые бодото дээрэнь бэелүүлнэ, гүрэниие хүтэлбэрилгэдэ олон арба миллион ажалша хүнүүдые эдэбхи ехэтэйгээр хабаадуулна.

Мүн тэрэшэлэн профсоюзуудай, залуушуулай, эхэнэрнүүдэй ба ниитын бусад эмхинүүдэй ажал ябуулгада, ажалша коллективүүдэй саг үргэлжэ үргэдэжэ байһан эдэбхи үүсхэлнүүдтэ арад зоной хүсэл эрмэлзэл эли тодоор харагдана. Советскэ Союзда үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ үйлэдбэриин саг үргэлжын зүблөөнүүдэй 5,9 миллион гэшүүд, профсоюзуудай 14.5 миллион эдэбхитэд хабаадана. Арадай 9,9 миллион хинагшад гүрэнэй эмхи журам ба хуули сахилгада табигданхай. Советскэ Союз дотор бүхыдэнь абажа харахада, 18-һаа дээшэ наһанай бүхы эрхэтэдэй дүрбэнэй нэгэн гүрэнэй хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ хабаадажа байна.

Социализмын ажабайдалаа зохёон байгуулха эдэ хүсэнүүдэй урдаһаа капиталис байгуулалта «бүгэдэ ниитын жаргалта гүрэн» тухай хубхай хооһон басняар халхабша хэһэн монополис капиталай дарлан мүлжэлгэһөө ондоо юушье табижа шадахагүй. Энэ дарлалтын үрэ дүн гэхэдэ, олон арба миллион хүдэлмэригүйшүүл, гэр байрагүй ба үлэн хооһон хүнүүд, политикын талаар ажалшадта ямаршье эрхэ байхагүй.

Мүнөө үеын буржуазна гүрэн капиталистнуудай ангиин, нэн түрүүн финансово-промышленна олигархиин хэрэгүүдые эрхилхэ талаар комитет болгогдоһоор үнинэй. «Демократическа баруун оронууд» гэжэ нэрлэгдэдэгүүдэй аляанданшье монополинуудай финансова туһаламжагүйгөөр парламентын депутат болохо арга бодото дээрээ огто байхагүй. Энэ ушар байдал тушаа «Ю. С. Ньюс энд уорлд рипорт» гэжэ американ журналай шог ёгтотойгоор бэшэһэнэй ёһоор, «долларой туһаламжаар хамаһаа һайнаар ябуулга хэдэг американ хонжоо наймаан политическэ баалалта шадажа хэнэ».

Президент тухай хэлэлтэгүйгөөр, США-да конгрессменээр, сенатораар, губернатораар һунгагдахын тулада айхабтар ехэ мүнгэ зөөри гаргашалха хэрэгтэй. Американ конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүдэй һүүлэй һунгалтада (1982 он) 344 миллион доллар гэхэ гү, али 1980 онойхиһоо 44 процент ехээр гаргашалагдаһан байха юм. 1982 ондо конгрессмен бүхэниие һунгалгада дунда зэргээр 1,7 миллион доллар гаргашалагдаа. Эсэсэй эсэстэ США-да һунгалтаар эзэлэгдэдэг тушаалнуудта миллионернүүд гү, али айхабтар баян хүнүүд табигдана, кандидадаар дэбжүүлһэн, һунгалтын кампаниин үедэ мүнгөөр хангаһан монополинуудта тэдэнэй ал-

ба хэхэнь ойлгосото
гөө сенадые «милл
жэ американецуудай
заахашье дэмы бэш

Американ конгрес
бүридэлынь бүриш
мээр. Энээндэнь аж
лөөлэгшэ байхагүй.
латын диилэнхи оло
наймаашад, тэдэндэ
эзэлдэг. Эдэнэр лэ
85 процентые, түлө
70 процентыень ээ
гресстэнь негр боло
нэгэшье түлөөлэгш

Эдэ бүгэдые хар
американецуудай хэ
роо һунгалтада хаб
һандань ямаршье
американецуудай т
байһаар. Жэшээнь,
гагшадайнь 43,5 про
даһан һаа, 1982
һон байха юм. һу
далнуудаар амери
Гарт гэгшын тэмдэ
рикын һунгалтада
хаяа болижо байһ
азна гол хоёр пар
республиканецуудта
хойшолон мүн. һун
дахаяа болиноб гэ
хоорондоо ямар
гүй, тэдэнэй айхабт
дуулгань бодото
гүй».

Капиталис орону
дэлхэйн капиталис
бэгдээд байһан
мүн лэ хохидожо
үедэ капитализмын
тогтууритай байлга
дажа захаланхай.
ажалшадые улам
гүй болгоно,
оруулна. «Тайм» гэ
капитализмын саа
хай асуудал таби
хармаар болоо. Н
цуудай капиталис
үрэтэй байлгада м
журнал тусхай шэн
һэн байна. «30-дах
хохидолгын һүүлэ
зээнэйхиһээ ехээр
Иимэ асуудалнууд
ехэтэйгээр табигда
ябуулгаяа хэр ам
Энэ байгуулалта т
хэшээлтэ асуудалн
шадалтай гү? Энэ
болохо гү, али па
на гү?»

Дотоодынгоо, м
зүришэлдөөндэ, ар
та төөриһэн импер
хэй ябуулгануудаа
жэлтын дабшасые
гэнь тэхэрюулхые
тикын империалист
гүйнь ойлгосотой,
рэлтэндэ, айхабта
иимэһээ тэрэ пол
ехэтэй эсэргүү яб
саашадаа энэ ябу
байһанда маргалта
Ю. В. Андропов К
(1983 он) Пленум
лэһэн байна.

Худал хуурмаг б
зүб демократи ар
лизм ерээдүйдэ ил
дэлхэйн түрүү үзэл
гүнзэгыгөөр этигэн
най, НАТО-гай тал
дай «демокрадууд
дөөд, «ёһо гурим
хандалгаар» буса
шаха будүүлиг һэ
гарахагүй. «Иимэрх
тэйе дэлхэйн хүн
шингтоной ажал я
ёһоор, тэрэ ёһо г
Вьетнамда напал
ойлгуулха гэжэ о
корабельна буунуу
вадорто — хүн зо
лэгдэнэ» гээд КПС
секретарь, СССР-
Президиумэй Түрүү
вой хэһэн мэдүүлг
дэглэгдэнэ.

Элдэб харата ябу
лиг номнолгонууда
хабагүй байһание
хэйлэн харуулһан
ангиин тэмсэлээр
Рейганэй захиргаа
шадахагүйнь мэдэ
социалис бусад ор
циальна талаараа
түрүү байгуулалта
хуули ёһоор хүгж

ХҮН ба байгаали

МОДО УРГУУЛАГШАДАЙ ХАРИЛСААН

Арба гаран жэлэй туршада Монголой ой модо шэнжэлжэ байһан совет-монгол комплексно биологическа экспедициин бүридэлдэ СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Красноярскын ой модо шэнжэлгын В. Н. Сукачевой нэрэмжэтэ институдай бүлэг эрдэмтэд оролсодог юм. Энэ бүлэгые институдай түрүү мэргэжэлтэдэй нэгэн Евгений Савин толгойлно.

— Монголой ой модон, тэрэ тоодо саксаулай шэрэнги, тиимэ ехэ газар эзэлдэг бэшэшье һаа, ороной аша туһада үнэ сэнгынь нилээд ехэ байна,— гэжэ тэрэ хэлэнэ.— Энээниие хараадаа абажа, бидэ хүдэлөөбди. Ямар түхэлэй модотойб, отолуулһанай ба түймэрэй һүүлээр модон хэр зэргээр дахинаа урганаб, ямараар хорхой шумуулда барюулагданхайб, хайшан гээд ажахыда хэрэглэгдэмээр бэ, мүн бусад олон ондоо асуудалнуудые шэнжэлэн үзөөбди. Манай отрядай шэнжэлхы замнай оронойнь ой модотой районуудаар гараа, тэрэнэй һүүлээр Хангайн ой модон соо байрын хүдэлмэри хэжэ эхилээ һэмди. Саашанхи шэнжэлэлгэдэмнай үндэһэ һуури болохо үгэхын түлөө Бага-Нуур гэжэ залуу хотоһоо хажуу тээшээ 60 километрэй газарта манай дурадхалаар, һайнаар хангагдаһан модо ургуулдаг ажахы бии болгогдоо.

Игэжэ хамтадаа ябуулжа байгаа ажалнай алишье таладаа, ашатай туһатай байһаниинь лабтай.

Хэнэйшье мэдэһээр, Монголой ой гээшэ Сибирьтэ дэлгэрэн ургадаг модоной, гол түлэб: нарһан, шэнэһэн, хуша гэхэ мэтэнүүдэй эгээл урда захань болоно ха юм. Тэрээнһээ гадна Монголой ой тайгын ехэнхи хубинь мүнхэ сэбдэг дээрэ, жэшээлбэл, Яхадтахи болон БАМ шадарай ой тайгын оршон байдалтай адли газарта ургана.

— Монголой ойн бүхэ голтойе айхабтар гайхамаар,— гээд Е. Савин хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.— Хэлэхэдэ, бүхы жэл соо 280 миллиметр шииг нойтоородог Хакасида бидэ ехэл зобожо, модо ургуулдаг байгаабди. Тиин гэһэй Хангай нютагта зарим жэлнүүдтэнь нойто үшөө багаар ородог, оройдоол 30 сантиметр үрэжэлтэй хүрьһэтэй газарта бүхы амиды юумэн арай шамай торосолдон ургадаг байна бшуу. Иимэ орёо байдалда модон ургаад лэ байдаг. Мүнхэ сэбдэг газар тушаа тусхайлан хэлэбэл, Монголой байгаалиин уларилаар тэрэниие ехэтэ хамгаалха хэрэгтэй. Модо отолһоной һүүлээр мүнхэ сэбдэг газар гэдэжэ һуушоод, урандаа ойтой байһан район губи газар болошоһон, һанаа зоборитой жэшээнүүд байна бшуу. Иимэ районуудта промышленна аргаар модо бэлэдхэлгэ гансал эрдэмтэдэй үгэһэн зууршалгын үндэһэ һуури дээрэ хэгдэхэ ёһотой. Тиимэ зууршалгануудые бидэ монгол нүхэдтэеэ хамта 2000 он болотор зохёон табиһан байнабди.

Экспедицидэ хабаадалсаһан монгол эрдэмтэдэй хүдэлмэри тушаа бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна. Ехэнхинь МНР-эй Наукануудай академиин Ботаникын институдай болон Улаан-Баатарай хүдөө ажахын институдай хүдэлмэрилэгшэд байһан.

Хэнтэйн ой модо наринаар шэнжэлгэ совет-монгол эрдэмтэдэй ээлжээтэ хүдэлмэри болоно.

В. ИВАНОВ,
АПН-эй корр.

СПОРТ • спорт • СПОРТ • Спорт • СПОРТ

ТОБШОХОНООР...

БАРИЛДААН. СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгын барилдаагаар түгэсхэлэй мүрысөөн октябрь һарын һүүл багта Азербайджанай ниислэл — Баку хотодо үнгэргэгдэхэ юм. Манай республикын бэлигтэй бэрхэ барилдаашад өөһэд өөһэдынгөө спортын бүлгэмүүдэй суглуулагдамал командануудай бүридэлдэ оруулагдажа, һуралсал һорилго хэжэ байна.

Уласхоорондын классай спортын мастер Б. Будаев — СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй, уласхоорондын классай спортын мастер О. Алексеев, спортын мастернууд В. Абушеев, А. Милгадаев, М. Елбаскин «Урожай» бүлгэмэй, спортын мастернууд Б. Даннбальжиров, Л. Актинов — «Динамо» бүлгэмэй, спортын мастер Ц. Гулгенов «Локомотив» бүлгэмэй Түбэй соведүүдэй суглуулагдамал командануудай бүридэлдэ орожо, мүрысэхөөр хараалагдана.

БОКС. СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөн октябриин 19-һөө 26 болотор Новороссийск хотодо үнгэргэгдэхэ. Манай республикын түлөөлэгшэд энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадахын тулада һорилго бэлэдхэл хэжэ байна. Спортын мастернууд Ю. Мангатаев «Буревестник», А. Бадмаев, В. Николаев — «Спартак», В. Галданов «Труд» бүлгэмүүдэй Түбэй соведүүдэй нэрэ хүндые хамгаалха.

КЛАССИЧЕСКА БАРИЛДААН. Залуушуулай дунда классическа барилдаагаар «Спартак» бүлгэмэй России соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Волгоград хотодо болобо. Буркоопсоюзай баазын хүдэлмэрилшэн Вячеслав Максимов эндэ гурбадахи һуури эзэлбэ.

Удаань тренер Сергей Добрынинай һурагша Советскэ Союзай Герой О. И. Городовиковой шанда хүртэхын түлөө Хальмагай АССР-эй ниислэл — Элистэ хотодо үнгэргэгдэһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ амжалта түйлажа, бронзо медаляар шагнагдаһан байна. Мүнөө тэрэ «Спартак» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө ноябрь һарада Сызрань хотодо үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахын тула һорилго бэлэдхэл хэжэ байна.

ДААМ. «Спартак» бүлгэмэй России соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Калинин хотодо боложо байна. Тус бүлгэмэй Буряадай областной соведэй нэрэ хүндые спортын мастерта кандидат Николай Смирнов хамгаална.

ФУТБОЛ. Клубай командануудай дунда футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Ээлжээтэ наадануудта Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй футболистнууд «Текстильщигые» 4:0 тоотойгоор шүүжэ, 35 очкотой болоод, хоёрдохи һуури эзэлжэ ябана. Тэдэнэр үнөө хоёр наада үнгэргэхэ юм.

Хэлэн наадан улоэд байхада, Буряадай АССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой суглуулагдамал команда «Стекольщигтой» уулзахадаа, мүн лэ 4:0 тоотойгоор илажа, урагшаа дабшаба. Түмэр замшад 43 очкотой болонхой.

Онохойн «Восход», авиационно заводой «Забайкалец» болон бусад командануудшангай һууринуудта гараха аргатай.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ДҮЛЗЭН БАБУДОРЖИЕВ манай республикын бэлигтэй бэрхэ спортсменүүдэй нэгэниинь юм. Арба гаран жэл соо Хориин хүүгэдэй спортын һургуулиин директорээр, ахалагша тренерээр хүдэлхэдөө, спортын олон мастернуудые, мастерта кандидадуудые хүмүүжүүлээ. Арадай гэгээрэлэй отличник, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Дүлзэн Дондокович Бабудоржиев мүнөө Буряадай АССР-эй физкультура ба спортын комитедэй дэргэдэхи Спортын мэргэжэл дээшэлүүлхэ һургуулида (ШВСМ) ахалагша тренерээр хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Бабудоржиев һурагшадтаа заабари зүбшэл үгэжэ байна.

В. ПЛУТТЫН фото.

НАМАРАЙ БОГОНИХОН ҮДЭРНҮҮД

Намарай тэгэн дундахи октябрь һарада сагай уларил тогтуурингүй, дулааржа, хүйтэржэ байдаг гээшэ. Хэрбээ һарын түрүүшын хахадай сагай уларилые хаража үзэбэл үглөөгүүр, үдэшэ жабартайшаг ааад, үдэртөө дулаахан байжа, хура бороогүй, наратай һайхан үдэрнүүд тогтодог һэн. Зүгөөр удаадахи хахадтань тэнгэри бүрхэжэ, үдэр бүри зэнхэгэр шарайтай болоод, һалхин хүйтөөр үлеэжэ эхилдэг. Һарын хуушаар гол горхонууд хайрмагтажа, республикымнай хойшонхи нютагуудай горхонууд мүльһөөр хушагдадаг юм.

Байгша оной октябрь һарын сагай уларил хуушанайнгаа хэбээр байхаар хүлеэгдэнэ.

Октябрь һарада сагай уларил дунда зэргээр 0—6 градус хүйтэн байха. 9—20 миллиметр шииг нойтон ороха. Һарын нэгэдэхи, хоёрдохи декадын һүүл багаар хура бороо, саһан орожо, баруун-хойноһоо секундын 12—17 метр хүсэтэйгөөр һалхилха.

Нэгэдэхи декадада сагай уларил һүниндөө 2—4 градус хүрэтэр хүйтэрхэ. Хойто районуудта 4—9 градус хүйтэн болохо. Үдэртөө 8—13 градус хүйтэн байха. Хоёрдохи декадада һүниндөө 3—8 градус хүйтэн, үдэртөө 5—10 градус дулаан болохо. Гурбадахи декадада һүниндөө 10—15 хүрэтэр хүйтэрхэд, үдэртөө 0—5 градус дулаан байха.

БАМ-ай Буряадай участогта сэлмэжэ бүрхэжэ байха, багаар саһан ороно. Һүниндөө 4—9 градусһаа 9—14 хүрэтэр хүйтэрхэ, үдэртөө 0—5 градус дулаан болохо.

Октябриин тэн багаар сагай уларилай байдал 0 градусһаа доошо унаха, хүйтэрхэ. Тэрэл үеэр газарай хүрьһэн хүрэжэ эхилхэ юм.

Н. АФОНИНА,
гидрометобсерваториин директор.

ДУРАСХААЛ МҮНХЭЛЭН...

Түрэл хизаар оронойнгоо түүхын ба соёлой памятнигуудые хамгаалха асуудалда Баргажанай райондо горитойхон анхарал хандуулагдадаг. Тэдэниие бүридхэлдэ абаха талаар һүүлшын гурбан жэлэй туршада ехэхэн хэмжээнэй хүдэлмэри ябуулагдаа.

Шидхан, Максимиха, Сухая тосхонуудта шэнэ памятнигууд бодхоогдоо. Бодон, Улан, Һубэ, Үрөө гэжэ тосхонуудай памятнигууд һэльбэн шэнэлэгдэжэ, гоё һайхан түхэлтэй болонхой.

Районойнгоо һуурин, тосхон бүхэндэ байдаг түүхын памятнигуудые хаража үзэхэдэ, бултыень заһахаар, һэльбэн шэнэлхээр болоо гэжэ һанагдана. Илангаяа граждан дайнай геройнуудта зорюулагдаһан памятнигуудые һайн байдалтай гэжэ сэгнэхээр бэшэ. Үрөө, Душалан һууринуудай памятнигуудые бирагүй талаһаа жэшээ болгон дурдалтай. Эдэ нютагай сельскэ болон поселково Соведүүдые хүтэлбэрилэгшэд тус асуудалда анхаралаа табинагүй, ниитын

эдэб
рагш
хамг
хаба
нэлт
гэ
Агуу
ман
нүхэ
нүүд
нигу
үетэ
удха
мүнх
ажал
бьяа
гожо

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Мүрысөө дэлгэрүүлхэ найдамтай нүхэсэл» — түрүү бэшэг. «Хуряалга-83» — материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна ажабайдал: тоосоон ба һунгалта». — С. Убеевэй «Подряд тухай үгэ хүүр гараагүй» гэһэн статья. «Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө». С. Богуславскиин «Хэды болотор газаашалуулхаб» гэһэн статья.

Гурбадахи хуудаһанда: В. Бараевай «Үндэр бодолнуудай дээжэ» гэһэн статья.

«Хи…
ба…
Д…
«Ш…
тоо…
сэлі…

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 8.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Баримтата фильм. 10.15—«Баллада о комиссаре»—уран һайханай фильм. 11.25—Мультфильмнүүд. 12.00—М. Теодоракис. «Дуун ходоодоо арадтай». 12.50—Баримтата фильм. 13.15—Шэнэ һонин (13.20 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—«Коммунисты—80-х» — баримтата фильм. 16.10—М. Е. Салтыков-Щедринэй театр». 16.45—«Агууехэ үүсхэл». 17.15—«Долоон хоногой спортын һонин». 17.45—«Залуушуулай адресууд». 18.45 — Баримтата фильмүүд.

Улаан-Үдэ. 19.00—Буряад хэлэнэй хэшээл дабтагдахэ. 19.30—«Зүүн Сибирь»—киножурнал.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00— «Байгал». —мэдээсэлэй программа. (буряадаар).

Москва. 20.35—«Вы умеете играть на пианино?»—зүжэг. 22.00—«Время». 22.35—Баримтата фильм. 22.55—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Мы—довженковцы» — баримтата фильм. 9.35—Түүхэ. 5-дахи класс. «Эртэ урдын Египетдэ». 10.05 — Француз хэлэн. 10.35—Түүхэ. 5-дахи класс. «Эртэ урдын Египетдэ». 11.05—«ПТУ-гай һурагшадта». Гоё һайханиие ойлгодог байхаар хүмүүжүүлгэ». 11.35—«Совет гүрэнэй ба хуулиин үндэһэ һуури». Наймадахи класс. 12.05—«Шатарай һургуули». 12.40—«Совет гүрэнэй ба хуулиин үндэһэн һуури». 13.10—Географи. 6-дахи класс. 13.40—Француз хэлэн. 14.10—«Түүхын хуудаһанууд». Түрүүшын табан жэлнүүдэй барилганууд. 14.40—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 15.00—«Механикада мөөр хэрэглэхэ тухай». 15.30—А. С. Грибоедовэй ажабайдалай ба ажал ябуулгын хуудаһанууд. 16.20—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.05—Соносхолнууд.

Москва. 19.00—«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ».

Улаан-Үдэ. 19.45—«Энээниие хүн бүхэн мэдэхэ зэргэтэй».

Москва. 20.00—«Футболой шэнжэлэл».

Улаан-Үдэ. 20.35—«Номой шэнжэлэл».

Москва. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15—Поэт Антал Гидэш. 22.00—«Время». 22.00—Органна хүгжэмэй концерт. 23.15—Баримтата фильмүүд. 23.45—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. ЦСКА—«Динамо» (М).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23. редактор—2-50-96, приемная—2-54—54. зам. редактора—2-68-08 зам редактора—2-62-62 отв. секретарь —2-50-52 секретариат—2-66-76. отделы: партийной жизни— 2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35. сельского хозяйства—2-64-36. 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58. культуры и школ—2-60-21. 2-57-63 информации—2-60-91. переводов—2,54-93. писем и селькоров—2-67-81. корректорская—2-33-61 выпускающие — 2-35-95. отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография … ственного комитета Бурятской … делам издательств, полиграфи… чой торговли г. Улан-Удэ ул. … Н-03632. Заказ № 233. Инд…